

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 s.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 ml.
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, augusztus 19.

Szabácsnál harcolt katonák Aradon. Japán nem állott Anglia mellé.

Milanó: (Hivatalos.) A római japán nagykövet megjelent San-Giulianonál és hivatalos nyilatkozatot tett. Japánra eddig semmi tekintetben nem állott elő Anglia irányában a szövetséges kötelezettsége, mert szerződés értelmében Japán csak akkor avatkozik be, ha Németország angol területet megtámad.

Mellettünk az új Balkán blokk.

**Mai számunk főbb közleményei:
Arad ünnepli a királyt.**

**Ezerkétszáz fogoly Szabács
várából.**

**Döntő ütközet előtt Bel-
giumban.**

**Az orosz cár menekül fő-
városából.**

**Balkán államok a hármás
szövetség mellett.**

Olaszország hűsége.

**Német hőstettek Lüttich-
nél.**

**Beszélgetés Szabácsból
Aradra jött tisztekkel.**

**Elesett a bécsi háziezred
ezredese.**

**Kitakarodnak a szerbek
Macedóniából.**

Emberi söpredék.

Arad, augusztus 13.

Színről színre láthattuk ma a mi ellenségeinket, azoknak egy letört csoportját. A harctérről jövő harminkeztős bakák szuronyai között az aradi várba hozták az elfoglaltszabácsi vár lakóinak egy részét, közöttük a város polgármesterét, papjait és másokat.

Külsőre inkább szánalmat keltő, mint haragot fakasztó látványt nyújtottak. Egyenruhás ember kevés volt közöttük. A hirhedt komitácsik egy csapata volt a hosszú menetben, ezeken is inkább az ijedtség, mint a harcos elszántság jölei mutatkoztak. Volt azután több öreg, beteges ember és néhány asszony és gyerek. Némelyiket kocsin meg hordágyon kellett hozni.

A fogolyszállítmányt kísérő katonák elejtett szavai nyomán azután egész más képet festettek róluk. A Szabácsba vonult csapatoknak nemcsak rendes szerb katonákkal kellett harcolni, sőt nem csupán a polgári külsőt viselő, bombavető komitácsikkal. A fanatizált, elkéseredett várban fegyvert fogtak, mindenféle lesből lövöldözni kezdtek az öregek, az asszonyok, a sihederek. A menekülő szerb katonák által kiürített város minden zugából, minden pincenyílásából, minden fala mögül fegyverek szóltak a mi katonáink felé, sőt arról is beszélnek, hogy egy-egy elmaradt katonánkkal válogatott kegyetlenségeket követtek el. Csapatainknak helyes, erélyes intézkedése volt, hogy amikor a Szerbiába vonuló uton az első, fontos erősséget bevették, azt nemcsak a nyílt ellenségtől takarították meg, ha-

nem egyúttal azoktól, akiknek ottmaradása állandó nyugtalanságot jelentett volna a megszálló csapatokra. A monarchia ebben is a hadijog szerint járt el, a korrekciót hadviselő fél módján. Más a polgári ruha alatt harcoló ellenséget talán halomra lövette volna; az aradi várba internált, zülött csapat a bizonyosság Európa előtt, hogy a monarchia katonái rettenthetetlenek a fogyveres ellenség előtt, de a lefegyverezetteknek nem kegyetlenkedik.

Ezek a mi ellenségeink. . . Megnyugtató, de kellemetlen érzéseket keltő is volt ez a látvány. Mert ha a hős szerb hadseregnek ilyenek az előőrsei, a segédesapatai, ezek a fegyelmezetlen félvad komitácsik, a pinceodukból és padlásokról lövöldöző öregek és asszonyok: akkor ez a mutató Szerbia nagy győzességéről tett bizonyosságot. Másrészt mindenestre nehezebb a mi katonáink dolga ott, ahol nem csupán szemtől-szemben álló csapatokkal kell küzdeniök, hanem egy végsőkéig földühitett lakosság orv haremódjával, alattomos eszközökben ki fogyhatatlan gyűlöletével.

A harc kimenetelére ez azonban távolról se lehet döntő. A katonák alkalmazkodnak mindakét haremódhoz. A szerb sereget fölartóztatlanul szoritja vissza győzelmes előnyomulásuk; az elfoglalt városokban maradtakat pedig kényszerítik, hogy magukat a győző fegyelme alá vessék. A veszedelmesebbjét, akár öreg, akár asszony, letépi az otthoni földről és távoli helyekre internálja. A szabá-

asi példa kétségen kívül elrettentő hatással lesz az ezután elfoglalandó szerb helyek lakóira, hogy mi vár rájuk, ha magukat tisztességesen és becsületesen meg nem adják.

Az aradi közönség a szabácsi foglyokat nyugodtan, kimélettel fogadta; csak itt-ott tört ki az indulatnak, a haragnak feltartóztatatlan kifakadása. Lelkes, hatalmas ováció kísérte a derék 32 es bakákat, a kik a foglyokat a harcéről ide hozták. Minden egyes ratonát külön-külön éljenzés köszöntött; a vitéz pesti fiukat, a kik a tüzkerosztáson leghamarabb átestek, a kik az első nagy harcban résztvettek. Jókedvű, vig liu valamennyi; az első csatának, az átélt izgalmaknak nyomai szinte meg se látszanak rajtuk. Mindenikőjük arca azt az elszántságot, halálfelelmet nem ismerő harcészséget hirdette, amely a Szerbiában küzdő csapatok valamennyiét áthatja. Mintha a harcéről jövő, annak veszedelmeiben már megéledző hős fiuk látása megerősítette volna bennünk az önbizalmat, hogy ezek a katonák rövid idő alatt fogják letiporni Szerbiát, gyáva katonáival, gyűlevész komitácijaival, orgyilkos véneivel és fegyveres csavargóival együtt!

Tisza István gróf elmaradt díszbédje. *Budapestről táviratozzák:* Tisza István gróf miniszterelnök kétezer koronát adott a Vörös Kereszt-egyletnek. Ez az összeg annak a díszbédnek költsége, amelyet a miniszterelnök születésnapja alkalmából szokott adni. A díszbéd ezúttal elmaradt és az összeget a miniszterelnök az egyet javára fordította.

Statárium Abbáziában. *Hohenlohe* herceg, Isztria helytartója a gráci hadtestparancsnok rendeletére Abbázia, Lovrana és Volosca fölött statáriumot léptetett életbe. A statáriumot falragaszokon hirdették ki. A plakátok jelzik, hogy a hazatérést és a hűtlenségre való csábítást halállal büntetik.

Ujságírók a harcmezőn.

Amikor a németek egyik kisebb cirkálója, az Augsburg, Libau orosz kikötő bombázását befejezte, ezt az eseményt szikratáviróval jelentette a nagy német vezérkarnak, ahonnan azután a sajtó útján alig egy óra belül a német főváros egész lakossága is tudomást szerzett a sikeres haditényről.

Ennél gyorsabb a haditudósítás valóban nem lehet, mert a drótnélküli táviratozás lehetővé teszi a harcoló csapatoknak azt, hogy az irányító parancsnokságokkal, vagy egymás közt is állandó összeköttetést tartsanak fenn s így a megtörtént és megtörtendő dolgokról folytonos értesülést szerezhessenek.

Valamikor egészen másképen ment végbe az ilyen tudósítás. Például száz évvel ezelőtt, amikor november 28-án Napoleon „Grande Armée”-ja a Berezinán való átkelésnél megsemmisült, három hétre volt szükség arra, hogy a hír Párisba eljusson, mert a nagy hadsereg 29 ik jelentése, amely a nemzeti szerencsétlenségről szólt, csupán december 17-én érkezett meg Párisba.

Hogy ez a tudósítás ilyen lassú volt, természetesen a távoli Oroszország és Páris között az abban az időben hiányos összeköttetésnek tudható be. Ahol megfelelő berendezésről gondoskodtak, ott a tudósítás már száz évvel

Seregek átkelése a Dunán.

(Hónapokig tartó készülődés. — Nem szabad kísérletezni. — Az orosz sereg végezete.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 18.

Dicsőséges hadseregünk rettentő erejével azon az uton van, hogy elsöpörje a föld színéről Szerbiát. Megkezdődtek a nagyszabású hadműveletek s ország-vilag tele van annak a csapattestnek a dicséretével, amely a Száván átkelve Szabács várát bevette. Az egész magyar nemzet lélegzetét visszafojtva vár hirokot a harcéről, és a hadműveleteket megelőzőt nyomasztó csendben is nem annyira kíváncsiságból, mint inkább hazafias aggodalommal kérdezték egymástól az emberek:

mi történik a Duna mentén?

Vajjon csapataink, amelyek ezt a hadászati szempontból döntő jelentőségű stratégiai vonalat megszállva tartják, milyen feladattal vannak megbízva és mikor hangzik el a királygyilkosok országának sorsát megpecsételő vezényszó:

„Előre, átkelni a Dunán!”

Nemcsak mi itthon, hanem egész Európa lesi azt a pillanatot, amikor hadseregünk vezetősége elhatározza magát a döntő lépésre. Egyike a legnehezebb katonai feladatoknak az átkelés és nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a hadi technika mai fejlettsége mellett is nem a legbravurozabb, a hadtörténelemben feljegyzésre méltó problémának egyike lesz az átkelés. Az orosz-török háború, amely 1877-78 ban zajlott le, örökké emlékeztet minket két kiváló történelmi esemény miatt. Az egyik Plovna, a másik pedig a dunai átkelés Zimniceánál. Egy előkelő aradi katonatiszt a következőkben volt szíves röviden összefoglalva ismertetni az oroszoknak azt a nagy haditettét és megismertetni annak jelentőségével:

— Miután az orosz főerő, három hadtest Bukarest körül foglalt állást és előreküldötte előcsapatait, a beljebb, keletnek fekvő „alsó-

dunai hadtest” azt a parancsot kapta 1878 júniusában, hogy

keljen át a Dunán és üzze ki a törököt Szófiából Drinápolyból és Filippopovból.

A Romániában fekvő orosz seregek óriási akadályba ütköztek, mert részint a tavaszi áradás következtében sokszorosán megnövekedett víz alatt álló területekkel kellett megbirkóznia, másrészt pedig a törökök számbavehető flottilát tartottak a Dunán. Az első feladat tehát az volt, hogy ezt a hajóhadat elpusztítsák, vagy pedig olyan helyzetbe hozzák, hogy meg ne akadályozhassa az előcsapatok átszállítását és a hidverést. A hadüzenet alkalmával már tervbe volt véve, hogy

aknákat rakjanak le a Dunán

és a folyam partján pedig tüzérségi állásokat építenek, amit gyorsan végre is hajtottak. Már 1877. októberében kezdetét vette a dunai operáció, amennyiben az orosz hadmérnöki kar az Öt völgyében megjelent és ott a hidveréshez szükséges faanyagot beszerezte és technikai csapatokkal együtt az aknák elhelyezését megkezdte. Tehát

az átkelés előtt háromnegyed évvel hamarabb

meg kellett tenni az előkészületeket, ami a mai viszonyok mellett természetesen igen hosszú idő, azonban a fejlődésnek mai csúcspontján csak viszonylagosan lehet rövidebb. Az átkelő csapat parancsnoka Zimmermann tábornok elrendelte a Duna területének rekognoscálását és ennek megtörténte után végrehajtatta sappeur batalionjaival a török flottila elpusztítását. Ez a munka elterjedt május közepéig. Azonban ekkor kitünt, hogy a Duna felső folyásán is vannak már török hadállások és azért az orosz sappeurök óriási mennyiségű aknákkal, robbantószerrel felszerelve feljebb vonultak. Irtózatossággal küzdve, mocsarakon áttörve, két heti marsirozás után előértek Korábiába, ahol elzárták teljes szélességben aknákkal a Dunát. Miután ez megtörtént június 4-ikéről 5-ikére menő éjjel Belni szigeténél elvégezték a robbantásokat.

— Ime, ilyen óriási előkészület után foghatott csak hozzá Zimmermann tábornok, hogy a tél és kora tavasz folyamán előkészí-

ezelőtt is aránylag gyors volt, amint azt az a példa is bizonyítja, hogy amikor 1811. március 20-án délelőtt 10 órakor ágyulóvések tudatták Páris közönségével a római király születését, ezt az örömhírt az optikai jelzőkészülékek az ország minden részébe azonnal leadták s így két órával később már Lyonban, Lilleben, Brüsszelben, Antwerpenben és Brestben egyaránt tudomást szereztek arról; délután egy órákor a hír Turinban és Straszburban, két órákor pedig Milanóban is ismertetés volt.

Már most, ha ezt a hírt lovas küldöncök vitték volna széjjel, akkor bizony a tudósítás sokkal lassabb lett volna. Így pl. a bécsi udvar, amelyet természetesen szintén közvetlenül értesítettek a családi eseményről, a Straszburból küldött lovasküldönc útján épen négy nappal később tudta meg a hírt, mint a párisiak. Ez a küldönc az optikai jelző-táviratnak egy órákor Straszburbába történt eljutása után azonnal elindult, 22-én Augsburgban volt és 24-én délelőtt 10 órákor érkezett meg Bécsbe. Berlinben március 25-én tudták meg a hírt, Rómában azonban két nappal hamarabb.

Míg az optikai jelző-táviratozást, egyéb táviratozási rendszerekről nem is szólván, nem ismerték, addig a fontosabb hadiseményekre és egyéb természetű dolgokra vonatkozó híreket rendszerint lovasküldöncök közvetítették, akik kisebb vagy nagyobb közökben egymást főláttották. A hírhordoznak ez a módja természetesen az utak állapotától, az időjárástól, a

lovak jószágától és végül a főláttási rendszerrel függött és így az többé vagy kevésbé gyors volt. Példának okáért Budaváratok 1686-ban történt visszavételét és a török hadseregen aratott győzelmet egyetlenegy, utközben föl nem váltott lovasküldönc útján tudatták Berlinnek, ahova a hír ilyenformán nyolc nap alatt jutott el.

Különös teljesítménynek tekintették 1557-ben egy velencei küldöncnek Velencéből Rómába (körülbelül 400 kilométer) tett útját, amelyet két nap és két éjszaka alatt teljesített.

A Bertalan-éji vérfürdő híre 1572-ben szintén meglehetősen lassan terjedt el a nagyobb francia városokban. Ami Párisban 23-án és 24-én történt, azt Orleansban 27-én, Angersban 29-én, Lyonban pedig csak 30-án tudták meg.

Ha már most ezeknek a lovasküldöncöknek a gyorsaságát összehasonlítjuk az ó-kor megfelelő tudósítói és hírhordó-szolgálatával, akkor megállapíthatjuk, hogy a legutóbbi idők optikai jelzéséig és a legújabb táviratozási rendszerig az ó-kor minden tekintetben felülmúlta a későbbi idők hasonló küldönc-szolgálatát.

Dárius perzsa király híres kengyelfutói példának okáért, az egykorú görög írók tanúsága szerint, gyorsabbak voltak, mint a darvak és a galambok. Történelmi adatok igazolják, hogy ezek a kengyelfutók, gyakori levél-

tett hidanyagot leparancsolja a Galac-Braila vonalra és megkezdje a hidverést, valamint annak megtörténte után az átkelést. Ő maga május 25-én Nikolajevics nagyherceg főparancsnoknak küldött jelentésében beszámol az eddig teljesített munkáról, elmondja, hogy személyesen hányszor és mikor végzett rekognoszálást, felsorolja mindazokat a nehézségeket, melyek különösen az áradás következtében az átkelés elé tornyosultak és azt a tanácsot adja, hogy a főparancsnokság változtassa meg azt az elhatározását, hogy Galac és Braila között keljen át az orosz sereg s rendelje el, hogy Sapunov és Isacea között történjék az átkelés.

„Első lépésünk — írta a tábornok a főparancsnoknak — olyan legyen, hogy az magában hordja a siker minden biztosítékát.

Első vállalkozásunk balsikere rettentő következményekkel járna.

Ez az elv — mondotta az Aradi Közlöny tudósítójának szakemberünk — ma is teljes egészében érintetlenül áll. Ámde az orosz főparancsnok nem vette figyelembe az óvatos Zimmermann tábornok figyelmeztetéseit. Május 31-én kelet parancsában szigorúan meghagyta, hogy a dunai orosz hadtest Palas és Braila között keljen át a Dunán, szállja meg a Dobruđa fontos helyeit és várja be azt a parancsot, mely megbizsa, hogy a Cernavoda—Küstendse vonalat áttörje. Harminc gyalog zászlóalj, harminchét lovas század, tizenkilenc tüzérségi és harminc lovasüteg volt készen, hogy az átkelést részint biztosítsa, részint pedig végrehajtsa, míg velük szemben mindössze négyezer török katona állott a túlsó parton. Ez az egy tény is mutatja, hogy milyen óriási feladat az átkelés forszírozása.

— Junius elsején adta ki Zimmermann a parancsot a hidverés megkezdésére, de már nyolcadikán látva, hogy a hidverés nehezen megy a megáradt folyamon, sürgönyözött a vezérkari főnöknek, Nopokojicki tábornoknak, hogy a csapatok átkelését 11-ére vagy 12-ére akarja halasztani. Erre június 9-én azt a feleletet kapta a főparancsnoktól, hogy az át-

tással, óránként 18 kilométernyi utat is megteltek, tehát olyan gyorsasággal haladtak, mint amint egy meglehetősen ügyes kerékpáros az országuton.

A római hírközlési szolgálat szintén meglehetősen gyors volt: Augustus császár például a Kis-Ázsiában harcoló Tibériustól husz nap alatt kapta meg a jelentéseket, Parma vidékéről pedig hat nap volt szükséges az ilyen jelentések közvetítésére. Mindezek olyan teljesítmények, amelyeket a középkori nyugati Európában sohasem tudtak elérni.

Természetes, hogy amióta a villamos táviratozás rendszere ismeretessé vált, a hírközlés bámulatosan meggyorsult és különösen háborús időkben meglepő példák mutatja a gyorsaságnak. Az 1876-iki török-orosz háború idejében pl. a Daily News az ütközet lefolyása után harminc órával négyhasábos kimerítő tudósítást tudott hozni harctéri tudósítójának, a világhírű Archibald Forbesnek közlései nyomán. Forbes maga is jelen volt az ütközetben és azután százkilencven kilométeres utat kellett nyeregben megtennie, hogy Londonba címzett táviratát foladhassa.

Nagyon kérdéses, vajon ezt és az ehhez hasonló haditudósítói teljesítményeket ma felül tudják-e múlni? Mindenesetre kétségtelen, hogy a táviró modern felszerelése révén a hírek leadása jóval gyorsabb, mint a legutóbbi évtizedben is volt és ma már egy távirat nem egészen tízperc alatt az egész földgömbön keresztülülíthat.

kelésnek és a szemben fekvő Maasin nevű hely megtámadásának az előbbi operációs tervek szerint június 11-én meg kell történnie. „Ehhez a parancsomhoz ragaszkodom, mert öfolsége II. Miklós cár ennek alapján június 10-én reggel három órakor Brailában lesz. Az

átkelés elhalasztását nem engedélyezem — írta a főparancsnok. A parancs vétele után Zimmermann tábornok megadta magát sorsának és személyesen sietett Galacra.

Mozgósítás alatt vették be Lüttich várát.

— Ellenség kezébe jutott tervek. — Leplezetlen beismerés. — A német hadvezetőség őszintesége. —

Távirati tudósítás.

Berlin, augusztus 18.

Berlin, augusztus 18. A Wolf ügynökség a következő jelentést közli:

A lüttichi titok immár felfedhető a nyilvánosság előtt.

Az a hír érkezett hozzánk, hogy a háború kitörése előtt francia tisztok, talán legénység is, Lüttichbe vezényeltettek, hogy a belga csapatokat várvédelmi szolgálatban kioktassák. Az ellenségeskedések kitörése előtt ez ellen kifogás nem lett volna emelhető. A Franciaországgal való háború megkezdése után azonban ez Belgium részéről a semlegesség megszegése volt. Gyorsan kellett cselekedni. Nem mozgósított csapatokat vezettünk a határra és vonultattunk Lüttich ellen. Egy gyöngye létszámban levő dandár lovassággal és tüzérséggel vettük be Lüttich várát.

Csak ennek megtörténte után ment végbe a mozgósítás

oly módon, hogy első megerősítésként a saját kiugrási legénységüket kapták meg. Két további ezredet küldöttünk ezután erősítésükre. A mozgósítás most nyert csak befejezést.

Ellenfeleink azt hitték, hogy Lüttichnél százhuszezer német van, akik az előnyomulást ellátási nehézségek miatt nem tehetik meg. Mennyire csalódtak! A szünetnek más oka volt. Csak most kezdődött meg a német felvonulás. Az ellenfelek meg fogtak győződni, hogy a német hadsereg jól értelmezve és felhasználva kezdte meg az előnyomulást.

A császár megtartotta szavát.

Lüttich erődítéseinek elfoglalására egyetlen csep vérrel sem folytatott többet a szükségénél. Az ellenség nem ismerte határcsámadási eszközeinket és biztosnak vélte magát az erődökben, de már nehéz tüzérségünk leggyengébb ágyui is arra kényszerítették a tüzérséget, hogy rövid tüzérség után megadják magukat. A helyőrség megmaradt részei ezzel mentették meg életüket. Azok az erődök azonban, amelyeket nehéz ágyuink bombáztak, a legrövidebb idő alatt romhalmazzá lettek és maguk alá temették a helyőrséget. Most helyre állítják az erődöket és ismét alkalmassá teszik a védelemre. Lüttich vára nem az ellenségeink által előkészített terveknek szolgált eddig, hanem támpontul a német hadsereg számára.

Lüttich ostromának szemtanúja volt az egyik legkitűnőbb holland hírlapíró, Pisuisse, aki lapjában, a „Telegraaf”-ban az ostrom eddig ismeretlen, rendkívül érdekes részleteit beszéli el.

— A publikum — írja a szemtanú — még ünnepelte a bevonuló belga csapatokat, de már távolról hallatszottak a hatalmas exploziók, már robbantották a szélső Maas hidat, a házak megremtek s magasán fent a légtérben tisztán látszottak a német gránátok, amint tüzes utjukon siettek pusztító munkájukat véghezvinni. Mint egy üstökös halad a pokoli bomba üzes farkával a levegőn keresztül, e pillanat-

bán láttam, amint a Rue de Madeleine sarkán behatol egy nagy házba, a következő percben már szurokfelete füsttenger tör keresztül a tetőn piros lángnyelvek között:

izelítője annak, ami bekövetkezik, ha a németek este megkezdik a bombázást. — A parton sietve barrikózzák el a ablakokat s az a kevés kereskedő, akiknek üzlete még nyitva van, gyorsan lezárják a kirakata redőnyeit. A szállodák és éttermek már reggel óta zárva vannak, a legtöbb közülük a vöröskeresztes lobogó long, sietve át alakították őket kórházakká. Délután még itt ott átrepül egy-egy bomba a város felett, rögtön elterjed a híre, hogy valahol beesett s fokozódik az izgalom, nő az aggodalom attól, ami még következik.

— Egyszerre elhallgat az ágyudőrej, amint hallik azért, hogy mindkét félnek alkalma lehessen halottait és sebesültjeit eltakarítani; az izgalom azért a városban nem csökken, az aggodalom nem ül el. Sőt a félelem valóságos páni rémületté nő s a nem kombattánsok tömegesen menekülnek. Mindenki Brüsszelre akar jutni, vagy legalább is Tongoreube, mindenesetre el, el ebből a városból, ahol éjjel az ember feje felett.

Borzalmas jelenetek játszódnak le

a Rue de Guillemins-en s a pályaudvar előtti téren. Az állomáson mintha a pokol valamennyi ördögei elszabadultak volna. Néhány vonat áll a sínekön. Nem lehet tudni, hogy elmennek-e, s hogy hova, de azért mindenki igyekszik bejutni. A bejáratoknál tolják taszigálják, nyomják egymást az emberek, borzalmasan hangzik a tolokodók üvöltése. A gyengébbeket letörlik, s a vasuti hivatalnokok, polgárok, esendőrék tehetetlenül állnak az óriási zűrzavarban, amely csak akkor ér véget, amikor az ottmaradtak szitkozódása, sirása és kiabálása közepette elrobog az utolsó vonat is. Akiknek nem sikerült elutazni, most felkészülnek az ijedő éjszakájára, mert tudják, hogy ez következik. Matracokat, párnákat cipelnak, hogy elbarrikádozzák az ajtókat, ablakokat és gertyával, élelmiszerekkel akarják magukat oltatni.

Este kilenc óra felé csendesen ülünk egymás mellett egy hátsó szobában, a matracokkal befödött ablakok alatt. Egy ágyugolyó süvít, amely közvetlenül a ház mögött csapott le, a dörgés megreszketett a házat, az üvegablakok csörömpölve törnek szét, s a fal egy helyen szépen ketté válik.

Egy óra tájban az utcáról vészkiáltás hallatszik:

„Tűz van!” Ez a kiáltás folyton hallatszik, végre négy óra tájban messzi világító lángokat látunk a város felett. Azt mondják, a citadella ég, de távesövémmel látom, hogy csak fák és kis házak lángjai lobognak.

— A távolból még hallatszik az ágyudőrej, de már nagyon messzi folyhat a harc. Előbb fegyverszünetről hallatszik hír, majd az utcán kiáltozni kezdenek:

Szabács hősei Aradon.

(Ezerkét száz szerb fogoly szállítása. — Szabács lakosságát magyar földre internálták. — Az első fogoly komitácsi. — Aki József főhercegre lőtt rá. — A vitéz harminckettes bakák.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 18.

— A németek a városba vonulnak!

— Gyorsan felkészülök s rohanok le az utcára, mert ha a hír igaz, a határra kell sietnem. *És a hír igaz.* Amikor a színház elé érek, már német gránátosokat talállok ott.

— Szépen sorban állnak, fegyverük a lábuk előtt s felváltják egymást az utcai őrségeken. Az egész Mars parton, a siralmasan szétrombolt hidak mellett s a citadella felé vezető ut mellett sorfalat állanak a német katonák, mögöttük a publikum kíváncsian, *de halotti csendben.* Egy szó, egy hang, semmi moraj nem hallik. Némán bámulnak a félelmetes németek felé, akik nyugodtan állnak, legfeljebb továbbmenésre figyelmeztetik a publikumot:

— *Circulez, messieurs!*

— Feltűnő hogy a németek közül mennyien tudnak franciául.

— Azt lehet mondani, hogy

Lütich bevétele meglepetés folytán sikerült.

Sarki nem tud azonban bizonyosat. Egyesek mondják, hogy a Fleron és Evegnee erődítések nem voltak tarthatók, mások, hogy a várat Loman tábornok és Kleyster polgármester német parlamenterek útján feladták.

— A lakosságot egyáltalán nem érdekes-sajnálni. A polgármester proklamációjában figyelmeztette a lakosságot, hogy viselkedjék nyugodtan s mégis

mindentől lövöldöztek az ablakokból.

— Erre a németek továbbdőltek a férfi lakosság egy részét. Láttam, amikor egy polgár biciklivel egy utcához ment, németül köszönt neki, beszédbe elegyedett vele, majd hirtelen revolvert rántott s

rásütötte a katonára.

A fegyver esütőlöket mondott, de a morajlót a következő percben már *felnyársalta* a katonára lándzsája. S a fákra egyelőre hat franktirőr hulláját lóbálja a szél, polgárokat, akik katonákra lövöldöztek s egy megszobesült kapitányt meg is öltek.

Berlin, augusztus 18. A Wolf ügynökség jelenté:

A mühlhausení ütközet alkalmi csata volt.

Másfelől ellenséges hadtest betört felső Elzászba, miközben csapataink még csak gyülekezésben voltak. Mindazonáltal megtámadtuk az ellenséget és visszaverjük Belfortba, azután folytattuk a felvonulást. Ezalatt azonban augusztus 14 én

egy kis frankfurli erődítményünk kudarcot szenvedett

a Schirmök melletti Bogen szorosban. Két előrehaladt zászlóalj az ellenséges tüzerek Bombonból megtámadták és a szűk szorosban öltöztek ötögeit és valószínűleg

a náluk levő tervek is az ellenség kezébe kerültek,

ami által használhatatlanná váltak. Ez a jelentésben hadi esemény, befolyást nem gyakorol ugyan az operációkra, de mindenesetre *intő példa a vakmerőség és vigyázatlanság ellen.* A két zászlóalj minden üldözés nélkül visszavert a várba, ütögeit öltözték ugyan, de kedvüket nem. Szigorú vizsgálat folyik abban az irányban, hogy ezt az incidenst nem a lakosság árulása okozta-e?

Ami a német hadseregnek Lütich, ugyanaz a mi szerb harcúterén operáló csapatainknak Szabács megvétele. Az első egyszerű diadal, az első egy csapásra történő győzelmes hőditás, az első elhatározó hadi esemény, amelynek fontosságát csak emeli, növeli, hogy azzal egyidejűleg — mint a hivatalos híradások mondják — több ponton is behatoltak csapataink Szerbiába. Ma már talán megsemmisítő csapás sújtott le a monarchia fegyvereivel a szerb hadseregre, hiszen egy hete múlt el már a szabácsi diadainak és azóta csapataink megszere benjárhatnak a visszahuzódó ellenség nyomában.

Hogy azonban a Szerbia belsejében operáló seregeink hátuk mögött ne hagyjanak igazi dőlsláv vadággal, félrevezetett indulatokkal forró agyu embereket: a nagyobb helységeket minden gyanus elemről megszabadítják és a foglyokat magyar földre internálták. Így jártak el a győzelmesen megívott Szabácsban, amelynek el nem menekült lakosságát katonáink összeszorgosták és utnak indították hazai földre. A fogolyszállítmányt, amelyhez a szabácsi parttal átellenes horvátországi Klanak község gyanus elemektől is hozzácsatolták, ma délután hozták Aradra

Szabács diadalmis hőseinek, a vitéz harminckettes bakáknak egy századától kísérve.

A fogolyszállítmány Létőn délután egy órkor indult el Szabácsról és az előzetes intézkedések, híradások nyomán már ma délben elérte a híro Aradon, hogy nagyobb mennyiségű szerb foglyot hoznak a városba. Erdőkölde közönség lepte el az utcákat és igen sokan menektek ki a pályaudvarhoz is, amelynek környékét teljesen elzárták és magának a pályaudvarnak porronját is elrekesztették a közönség elől, amikor három óra után a foglyokat beszállító katonai vonat berobogott. Egy fiatalos képű, napbarnított százados ugrott le a kocsiról: Jernosics 32 es budapesti gyalogezredbeli kapitány, akinak századát a fogolyszállítással megbízták. Egymásután kerültek le a vasuti kocsiról az ócearo tent, szerb vörben már megfáradt el az arany harminckettes bakák: napról sült, portól belepoit, vizet, bort, vát talán hetek óta nem látott arcu izmos loányok, akiknek szemében valami különös csillogás ült: az a csillogás, amit csak a hadviselés napjaiban lehet látni: a halált megvetés és a halált osztás kiméletlen, ragadozó állathoz hasonló csillogása. A feltűzött szurony sorfal körül fogja a kocsikat, óles kommandók hangzanak és lokerűnek a szuronyos Crök közé a foglyok is, Szabács lakói.

Az ezerkét száz emberből három külön csoportot formálnak, mindegyiket erős katonai fedezet veszi körül és azután megindul a szomorú menet a város felé. Az első csoportban a szabácsi foglyok jobb módú része halad. A mint végigmennék a Boros Béni-terén, a József főherceg-utca, a közönség valóságos megrohanna a kísérő katonákat.

— Milyen arcbőlök? Honnan jönnek? Harminckettes? Posti fiúk? Csakugyan Szabácsból indultak? Voltak-e tüzből?

A katonák kemény, bronzos arcán megvilan valami dacos büszke láng, amikor felelik:

— Ott voltunk bizony az első tüzből! Harcoltunk Szabács utcáin! Ott fogdostuk össze ezeket a foglyainkat is.

— Elestek-e sokan? Vannak-e halottaink? — Kérdezik izgatottan a tömegből.

— Vannak, de szerbet tizannyit öltünk meg!

Igy megy a kérdészködés végnélkül, mi alatt a menet lassan halad előre. Az első csoportban intelligens arcu férfiak haladnak előre. Néhány fiatal pápaszemes diák is. A szemüveg mögül vadul villan elő a szemük és olyan gyűlölködve néznek körül, hogy önkéntelenül arra kell gondolnunk: ezek már a Narodna Obrana neveltjei, ki tudja, hány Princip kerülne ki közülük. A csoport közepe táján három férfi megy egy sorban: a szélső elszánt, fanatizált arcu papi ruhás ember, a középső alacsony, őszes férfi, aki vadul pislog elő sárgult szálmakalapja alól, a harmadik nyulánk, marcona, sovány férfi:

a szabácsi pap, a polgármester és a jegyző.

Valamennyien belekerültek az elfogottak között. A polgármestert azzal is vádolják, hogy — hír szerint — komitácsiakat rejtgetett házában, akik azután a bevonuló csapatokra tüzöltek, bombát vetettek. Sok vagyonos szabácsi ember is volt a foglyok között, akik alig hozhattak magukkal többet egy egy takarónál, melegebb ruhadarabnál.

A nőzök tömegét különösen elfogta az izgatottság, mikor a foglyok sorában egyenruhák tűntek fel: néhány piszkos sárgás szürke uniformis, fucsa löffentyűkkel ellátott sapka: az első szerb egyenruhák, amelyeket Aradon láttak. Körülölköz tizenkét-tizenöt szerb katonakerült az Aradra irányított fogolyszállítmányba. A katonák fegyverét olvatták és így lefegyverezve szállították őket el Szabácsból. A meglehetősen vadayt, vézna, láthatóan kiéhezett erőtlon szerb katonák nem valami dicső hírmondói a szerb armádiának és egy részük egyenesen úgy jutott fogságba, hogy egyszerűen átszökött a Dráván és jelentkezett előőrseinknél. Az egyik ilyen szökevény például kijelentette te:

— Már négy testvéremet agyonlőtték a katonáitok a harcokban. Én ugyan nem akarok meghalni sem Petar királyért, se az orosz cártért, aki ezt az egész háborút ránk hozta.

Az elfogottak közt igen sokan voltak olyanok, akiket alattomos lövöldözés, bomba-velés, kutmérgezés miatt fogtak el. Ezek kétségbeesve jöttek és valósággal lesírt az arcukról az a félelem, hogy itt Aradon nyomban föbe lövik valamennyiüket.

A második csoport igazán megrázó, szivertépő látványt nyújtott. Asszonyok, fiatal gyerekek, álmos, rongyos, kimerült apróságok vonszolták testüket a szuronyos katonák közt. Könyökig megható volt látni egy szökefejú kis lánykát, talán lehetett négy esztendő a csöppség, akit hozzátartozói elhagytak Szabácsban és az egész uton az egyik harcban megacélosodott, megkérgesedett katona felügyelote alatt volt. A marcona harminckettes baka kézen fogva vezette a piros ruhás csöpp-séget, aki kábultan, mit sem értve engedte

vonszolni magát. Egy halálsápadt asszony mint alvajáró haladt a sorban, se látott, se hallott, csak ment előre, magával vonszolva a szoknyájába kapaszkodó szöpögő gyermekét. Karján rongyokba burkolt kis babát vitt, aki — úgy mondták a kísérők — a szállítás ideje alatt született. Egy másik nőt hordágyon szállítottak, egyik hír szerint az ijedségtől szülést érte, a másik szerint lövöldözött, és golyót kapott a mieinktől.

A harmadik csoportban a Klenakon összefogdosott gyanús viselkedésű horvátországi szerbek haladtak. A tömeg valóságos lincselési kedvvel fogadott ezek között egy magyar pénzügyőrt, akit válogatott szidalmak, fenyegetések kísérték az egész uton és igazán csak a katonai kordon védett meg a bántalmaktól. A pénzügyőr váltig védekezett, hogy csak véletlenül került a foglyok közé, mit tegyen, ha elfogták a katonák. Szavának nem sok hitelt adtak és hamarosan híre is terjedt, hogy a pénzügyőr egyike a klenaki árulóknak, akik az innenső Száva partról igyekeztek jelekkel értesíteni oszapataink szándékáról a szerbeket.

Végül egészen elkülönítve, megkettőzött katonai őrizet alatt

tizenhat komitácist hoztak.

A komitácisták semmiben sem különböznek a többi szabácsi polgároktól: volt köztük hatvan éves is, tizenkét éves is. Szedett-vedett ruhátboeszkört hordanak — különben még az egyenruhás katonák lábán sincs bakkanos, csak opanka. Az elfogott komitácisták tevékeny részt vettek a szabácsi harcokban és a komitácisi iskolák ismert módszere szerint revolverrel, kézi bombával harcoltak, amíg kézre nem kerültek.

Munkatársunk a foglyokat kísérő katonák közé vegyült és hosszasan beszélt velük Szabács bevételének körülményeiről és a meghódított szerb városban történt eseményeiről. Akik az alább következő részleteket elmondták: a budapesti 32. gyalogezredben szolgálnak; az egyik a polgári életben/fakereskedő Vácon, a másik pedig kereskedősegéd, az utóbbi mint szanitéc teljesít szolgálatot. Az előadásukat hallotta Czizler főhadnagy, aki

hadnagy volt, amikor az ezred a harctérre vonult, de ott olyan vitézül viselkedett, hogy főhadnaggyá léptették elő.

A két katona előadását a következőképpen foglaljuk össze:

— Azt már tudják ugye, hogy folyó hó 12-én éjjel kezdődött a Szabács elleni roham. Éjjel két órakor kezdte meg a tüzelést a Klenak alatt föllállított nagyszerű tüzérségünk és amikor a Száva tulsó oldalán lévő szerb földbástyákat rommá lőtték, vette kezdetét a mi katonáink átcsónakázása. A legelső truppanban a budapesti 32. és a kaposvári 44. gyalogezred legényei közül voltak huszan. A csónakban Dános alezredes is elhelyezkedett, aki a Száva közepén golyót kapott a lábába. A szerbek ugyanis a tulsó partról lövöldöztek, de a nem világos éjszakában nem láthatták tisztán a csónakot és csak találomra lövöldöztek. A golyók tömege így a vízbe hatolt. Amikor a szabácsi partra értek a mi katonáink, a komitácisták rájuk rohtottak és lövöldöztek, meg szuronyokkal sebesítették őket. A hidászokat, akik az első transzportban szintén voltak vagy hatan, szuronyrohammal akarták a Szávába taszítani. Az egyik hidászt a haltonyerén sebesítette meg valamelyik komitácisi, akit aztán egy baka hasba lőtt. Ez bele is bukfenezett a Szávába. A következő csónakban már több baka érkezett és folytonos tüzeléssel zavarták el a partról a szerb előcsapatokat. Ez után már gyorsan ment a hidverés és mi reg-

gel hat óra tizenöt percekor nagy tömegben vonulhattunk át Szabácsra. A város egyike Szerbia jelentékenyebb helyeinek; tizenháromezer lakója van, modern háza, nagy üzletei, vasútja, villamos telepe, bankjai stb. A város még ébredőben volt, amikor mi behatoltunk. Azt hittük, hogy semmi bajunk se lesz már a lakossággal, mert hiszen nem gondoltunk arra, hogy alattomban fognak ránk lövöldözni. Alig értünk azonban be a városba,

minden ablakból fegyverekkel lövöldöztek felénk. Az utcákon béna öregek zsámolyra ülve lőttek

és nem törődtek vele, hogy mi szuronyral döfködjük át a testüket. Az asszonyok mindenféle piszkos edényekből locsoltak ránk; mi sem maradtunk ám adósok és a bestiákat golyókkal jutalmaztuk.

Rám például egy alig hat esztendősi fiú fogott revolvert,

de olyan izgatott volt a fiú, hogy nem tudta elsütni és nyugodtan kivettem a kezéből a fegyvert. A folyton nagyobb tömegben átvonuló katonáinkat már a határban is fegyverrel fogadták, holott bennünket a földiken még nem támadtak meg. Ugy tudom, hogy a későbbi csapatainkat azok a komitácisták támadták meg a kukorica földiken, akik az agyutüzelés megszűnése után visszamerészkedtek a város közelébe. A még le nem takarított kukorica termés jó védelmet nyújtott a komitácistáknak, akik onnét lövöldöztek vaktában. Bajtársaink természetesen viszonyozták a tüzelést és innét keletkezett az a hazug hír, hogy katonáink a kukoricában lévő bajtársaikra lövöldöztek. Ez nem igaz. A kukoricásban nem magyar katonák, hanem szerb banditák voltak, akik többeket meg is sebesítettek közülünk. Egy Ehrlich nevű tartalékos főhadnagy sebesülését követően meghalt. Itt van a kardja hüvelye, elhoztam magammal — s megmutatta a véres kardhüvelyt, amely az oldalán lógott a fáradt katonának.

— Amikor a komitácisták látták, hogy nem boldogulnak kézi bombáikkal és régi módi fegyvereik meg se közelítik Mannlicherjeink hatását, elmenekültek. A sebesülteket is magukkal akarták vinni, de ebben megakadályoztuk őket és így sikerült sok komitácistát ép bőrrel is elfogni. A városban napokig sok bajunk volt az alattomos öreg szerb férfiakkal és asszonyokkal, akik — mint a gombák — szinte észrevétel nélkül bujtak elő és ránk lövöldöztek. Egyik asszonyt, mert nagyon járatta a száját, becsuktuk; de alig hogy elhagytuk a házat, azt láttuk, hogy az ablakon át kis revolverrel lövöldöz. Egy zászlóst a karján meg is sebezett. Katonáink közül sokakat nem lehetett visszatartani, hogy azonnal meg ne öljk az aljas teremést.

— A lakosság legnagyobb része elmenekült, de aki szépen megadta magát, azt nem bántottuk és magunkkal hoztuk a Száva tulsó partjára. Ezek kerültek most Aradra és egyéb magyar városok fegyházaiba. A városban napokig rossz sorsunk volt, mert komolyan kellett tartanunk az orvtámadásoktól. Tizennegyedikén, tehát a város elfoglalása után két nappal váratlanul újabb támadást intéztek ellenünk az elmenekült komitácisták és a szerb katonák. Hajnalban történt a támadás, de mi hamarosan visszavertük őket, mert akkor már majdnem kétezeren voltunk odaát. Akitet ebben a rohamban elfogtunk, bezárjuk a város határában lévő egyik nagy malom fából készült raktárába. Nem tudjuk hogyan, mi módon, de ez a raktár kigyuladt és sok szerb fogoly bentégett.

— Az első három napban az élelmezésünk hiányos volt, mert a pionérek által vert kis hidakon nagyon lassan mehetett az élelem szállítása és természetesen legelőször a csapataink átszállításáról kellett gondoskodni, mert nem tudtunk pontosan, hogy a közelben milyen nagy ellenséges sereg rejtőzködhetik a biztosítani kellett (a már egyszer elfoglalt terület megtartását. Ezért tehát az élelem szállítása lassabban történt és úgy segítettünk magunkon, hogy az elhagyott boltokból csemeget szereltünk. Kandirozott gyümölcs, bor, fűszerféle sok volt, de ezzel nem tudtuk úgy csillapítani az éhségünket, mint a marhapaprikással lehet. Ami élelmiszer Szabácsban volt, azt két nap alatt fölértük.

— A századparancsnokok kiadták az utasítást, hogy házkutatást kell tartani, s a fegyvereket lefoglalni, de máshoz nyulni tilos. Persze lehetetlen volt minden embert ellenőrizni és bizony megesezt, hogy a földhódított bakák ékszereket és pénzt is foglaltak le. Ahol a parancsnokok erről tudomást szereztek, szigorúan lépték föl és kényszerítették a fiukat, hogy vagy visszaadják a drága ékszereket, vagy pedig mint hadizsákmányt az ezredparancsnokságokhoz szolgáltatassák be. Egy egy fiúnál azért maradtak drága ékszerek és emlékül én is elhoztam pár száz koronányi szerb papírpénzt. (Meg is mutatta a fehér-piros nyomású szerb tíz dinárosokat.

— Sajnos, a magyarországi szerbek között is találtunk ellenségre, akik eleinte úgy mutatták, mintha rokonszenveznének velünk, de aztán kiderült, hogy ellenünk törnek. Klenak község volt a legutolsó, amelyben a Száva innenső oldalán állomásoztunk; a tulsó oldalon, ezzel a községgel szemben van Szabács. A mi századunk egy Dimitrievics nevű hentesnél kapott szállást. Három napig kitűnően tartott bennünket étellel, itallal. Azon a napon, amikor el akartunk indulni, Majnár őrmester megbetegedett. Az orvos megállapította, hogy mérgezés történt. Ő volt az egyetlen, aki azon a napon Dimitrievics kutjából ivott.

Megvizsgálták a kutat és megállapították, hogy patkányméreggel van megmérgezve.

Dühünkben agyonlőttük a gazember hentesét. Odaát Szabácsra emiatt nagyon óvatosság voltunk és a kutvizokból előbb az elfogott szerbeknek adtuk. Néhány kut ott is meg volt mérgezve.

A katonák még elmondták, hogy Szabácsra egy éjjeli mulatót is találtak, ahol öt fiatal szerb lány igen szívesen fogadta a magyar bakák udvarlását.

— Nagyon rösteltük volna — mondták — ha magyar lányokat találunk ott, mert azt hallottuk, hogy Szerbiában sok magyar lány jutott szerbkézre. Megkönnyebbültünk, amikor a szerelem berkeiben nem magyar szóval üdvözöltek bennünket.

A katonák azután megmutogatták a tömegben levő nevezetesebb foglyokat:

— Ez a fiatal lány, akit hordágyon hoznak — magyarázták — egy dúsgazdag szabácsi fakereskedő egyetlen leánya. Amikor be mentünk a lakásukba, elájult és azóta csak perecekre tűr eszméletre. A szülei is itt vannak. Szabács leggazdagabb polgárai, husz házuk van. Szabácsban különben is sok gazdag ember lakott. Az a szerb pap ott, ni, az a kővér, hajtogatta ellenünk a szerbeket. Kapott is pár lökést a puskatussal a hasába. A kecsin visznok egy marconaképu öreget. Az golyót kapott a combjába, mert a vonatról leugrott; hogy megszökjék.

A vitéz harminckettes ezred tisztjei

a Fehér Kereszt szállodában szálltak meg, ott is vacsoráltak és a vacsoránál nagy ovációval fogadták őket. Szállást találtak a háború golyózáporából megtört legények is, akik a foglyaik átadása után a Fehér Kereszt előcsarnokában egész csomó „szabácsi emléket” ajánlottak egy-két korona ellenében. Volt a jókedvű, harcban edzett ferencvárosi fiuknál szabácsi szerb csipke végszármra, komitácistól elszedett brovningok, a szabácsi dalárda egyleti jelvényei, német gyártmányú szagos szappanok, amelyekkel a szabácsi szerb népségek mosdottak volna, ha nem jönnek a mi vitézaink egy kis szabad zsákmányolásra. Szerb élestöltések, szerbiai cigaretták és még száz egyéb apróság került így elő és mindenki szívesen vásárolt az „emléktárgyakból” és hallgatta meg melléje a háború első löporfűstjétől mámoros katonák szavát:

— Szabácsot teljesen kiürítettük — mesélte az egyik — aki el nem menekült, azt összefogdostuk és idezállítottuk. A mi katonáinkon kívül talán egy-két tehetetlen öreg ember maradt az egész városkában. Mi tegnap délben indultunk Szabácsról, bajtársaink, azóta már biztosan előre mentek Szerbiába, mert még ottlétem alkalmával azt hallottam, hogy a boszniai oldalról történt behatolással

szétvertük az egész Drina-divíziót.

Harcoltunk mi is, ahogy csak tőlünk tellett és amikor már benn voltunk Szabácsban, még mindig verekedtünk, kellett utcai harcokban elbujtó komitácikkal, behatoló szerb katonákkal. Szabács lapályos helyen fekszik, de mögötte hegyek vannak már és onnan könnyen kitérnek a szerbek, akik makacs dühvel, alattomosan verekednek. De mi sem irgalmazunk nekik.

Egy kedves arádi urileányt, aki a szabácsi vitézt végighallgatta, annyira föllekesített az elbeszélés, hogy megszoritotta a pesti baka kezét:

— Járjon sok szerencsével és hozzon Oroszországból is nekünk valamit!

— Hozok szép kisasszony — felelt a baka, aki különben civilben pesti pincér — csak életben maradjak.

— Mert most csak nevetünk az egészen — tette hozzá egyik társa — de amikor ott van az ember a golyók között, rettentő dolog az.

A 32-es században volt két önkéntes is, akik csak arra kérték Braun Gusztávot, a Fehér Kereszt vendéglőjét, hogy fürdőt kapassanak:

— Tíz nap óta nem érte a testünket víz — mondták a tisztasághoz, kényelemhez szokott uriflúk.

Rendkívül érdekes dolgokat mondott el a szabácsi hősök közül egy szavahihető funkcionárius:

— A szabácsi harcokban a mi részünkről körülbelül egy brigád vett részt,

amelyben nemcsak 32-es, 44-es, hanem 36-os, 52-es bakák is voltak, meg egyéb csapatok is. Nagyjában már leírták a nyilvánosságra jutott közlésekben az átkelés és a harcok történetét. Tizenkettedikén történt az átkelés, tizennegyedikén nagyobb utcai harcaink voltak a szerbekkel, akik beakartak hatolni Szabácsba és tegnap, amikor mi a foglyokkal utra kelünk ismét harc kezdődött Szabácsban. Valami jól képzett katonáknak nem mondhatók. Az első vonalbeli szerb katonák olyanok, aminők a most szállított foglyok közt láthatók. Ezek

elég jó fegyverekkel vannak ellátva, de nem valami különös sikerrel tüzelnek. Kitagástalanul csak a szerb tüzérség működik, amely pompásan lög, de ezekkel Szabácsnál nem volt dolgunk, mert a mi erős tüzérségünk az átkelés előtt elhallgattatott minden szerb ágyút. A második vonalban Szerbiának nagyon kiképzetlen emberei küzdenek, akik ócska fegyverrel vannak fel-fegyverezve, egyenruhájuk nincs, legfeljebb sapkát kapnak. A komitácik bombákkal, régi 11 milliméteres ólomgolyóval töltött puskákkal harcolnak. Veszteségünk azonban nem nagy. Átlag egy komániából 40—42 embert veszítettünk,

ezek is inkább csak sekesültek.

A szerbek veszteségeit nehéz értékelni, mert nemcsak sebesültjeiket, hanem halottaikat is összeszedik.

Sok az alattomban való támadás is, még pedig nemcsak a szerb parton, hanem már ideát is, ahol egy pár nagyszerb érzelmű kém és komitációs bujkált a falvakban. Így például még a Száván innen történt — én különben csak hallomásból tudok erről — hogy

József főhercegre, aki egy az-óta már más formációba átment hadosztály parancsnoka volt, alattomban rálöttek.

A főherceg maga lötte le revolverrel mérénylőjét, aki különben nem találta el a főherceget. — Katonáink hangulata lelkes és ha kegyetlenkedésről szó sem eshet, annyi bizonyos, hogy keményen és körlehetetlenül megyünk a szerbek ellen.

A várba — hír szerint — holnap újabb foglyoszállítvány érkezik szerb katonákból és tisztekből álló. A ma szállított foglyok jó része oly rettenetesen piszkos és fertőző veszedelmével fenyegető, hogy a Vörös Kereszt egylet és Tisch Mór dr. főorvos harminc kilogram szappant küldtek a várba a szerbek tisztára mosdatására.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az apák büne. (Szenzációs dráma az Urániában, Asta Nielsennel.) Egy minden ízében megkapó társadalmi drámát mutatott be tegnap a színház, melynek úgy tárgya, mint remek kiállítása, főleg pedig az a nagy művészet, melyet Asta Nielsen, a leghíresebb moziművésznő ebben a képben produkált, a drámát a szezon legkiválóbb slágerévé teszik. Egy szegény szerencsétlen leány történetét tárgyalja a kép, kit apja büne tesz szerencsétlenné, ez teszi becsatlenné és züllötté. A szegény leány hisz szerelmese szép szavainak, egészen odaadja magát nagy szerelmének és amikor kedvese otthagyja, pálinkás üveg után nyul, melyet apja nyújt feléje. Am szomorú e vigasztalás, minden lelkierőjét elveszti, kivetkőzteti őt az alkóhol nőjességéből és mind mélyebbre züllik a posványba, a züllött korcsmák feneketlen mocsarába.

* Nordisk dráma az Apollóban. (Elsa Fröhlich fellépte.) Az Apolló-színház igazgató-sága igazán bravuros dolgot követ el azzal, hogy most, amikor a vasúti szállítás nagy akadályokba ütközik, a filmpiac legfrissebb szenzációit szerzi meg nagyon rövid idő alatt. Alighogy megjelent a Nordisk-filmgyár legújabb híres drámai filmje: A szőke hölgy, az Apolló-színház máris műsorra tűzte. A grandiózus Nordisk-ujdonság, melynek főszerepét a csodaszép Fröhlich Elsa játssza, szerdán kerül először bemutatásra. Az új műsor slágerei között a „Beduinok fogságában” című háborús kép is szerepel.

Harminchármasok a harctéren.

(A háziezred katonái.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 18.

Vagy egy fél hónapja tart már a háború az izgalom, amely az első napokban annyira ráfeküdt az emberek idegeire, lassan-lassan kissé alábbhagyott. Az első napokban két kézzel fogadták az emberek a legképtelenebb vad híreket, hitték a hihetlent, ma már azonban, habár jó néhány kérdés izgatja a fantáziákat, alapos kritikával fogadnak minden szót.

Két hete immár, hogy a déleleg aradi harminchármas gyalogezred délfelé elvonult. Magható és ünnepi bucsut vett a szívékhöz nőit régi háziezredünktől a város közönsége minden ember ajkán ott volt az igaz óhaj: vajha mindannyian épen, egészségesen, dicsőséggel térjenek vissza.

Izgalmas napok teltek el közben, mindenkifeszült várakozással tekintett az események, főleg a harminchármasok sorsa elé a miután hivatalos és megbízható híradások nem elgáthették ki a várakozást, hát lelkiismeretlen szájkából képtelen, kitalált és hazug hírek keltek szárnyra. A rémhírek egyik, vagy másik aradi aktív, vagy tartalékos tiszt súlyos sebesüléséről, vagy pláne haláláról; szóltak a valóságos desperációt idéztek elő. Csakhamar kiderült azonban, hogy a híresztelésekből egy szó sem igaz, alaptalan mende-mondák, amelyeket levelekkel maguk azok cáfoltak meg, akiknek halálhírét költöttek.

Valami biztosat, pozitívet tudni arról, hogy mi történt, mi történik a harminchármasokkal, nem lehetett, nem lehet most sem: hadi titok az, amely csak a háború befejeztével láthat napvilágot. De hogy mi nem történik háziezredünkel, azt meg lehet írni, így azt is, hogy a 33. gyalogezred a mai napig nem volt tüzből.

A múlt héten az ezred, mely ég a harci vágytól, parancsot kapott, hogy táborozási helyéről, ahol harcra készen állott, induljon el. Ugy volt, hogy Barca Simon ezredes s derék katonái megkezdik operációjukat az ellenséggel szemben. Az utolsó percben megváltozott a szituáció s ezzel a rendelkezés is. A harminchármasok nem kerültek tűzvonalba, s mind máig nem is ütköztek meg, hanem olyan pozíciót foglaltak el, ahol rendkívül fontos és értékes szolgálatot teljesítettek a folyó hadműveleteknek.

A hadsereg főparancsnokának elismerése.

Budapest. (Hivatalos.) A hadsereg főparancsnoka e hó 12-én Hazai Samu báró honvédelmi miniszterhez a következő átiratot intézte: A m. kir. és a m. kir. hórvát szlavon csendőrségnek, továbbá a m. kir. pénzügyőrségnek az ellenséges határon végzett tevékenységéről hozzám érkezett jelentésekből nagy meglepéssel láttam, hogy a végzett teljesítmények messze felülmúlják az ez irányban tapasztalt várakozásokat. A csendőrség és a pénzügyőrség minden alkalommal amidőn az ellenséggel összeütközésre került a sor bátorságot, alhatatosságot, körültekintést és dicséretreméltó támadó szellemet tanusított, ezért az illető pénzügyőröknek és csendőröknek köszönetemet és elismerésemet fejezem ki.

Arad ünnepe a király születésnapján.

Megdördülnek az ágyuk. — Istentisztelet az aradi templomokban. — Himnusz énekelnek a katonák. — Plank tábornok diszlakomája a Fehér Keresztben.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 18.

A nyolcvannegyvesztendő uralkodó glóriás alakjára szeretettel és rajongással gondol ma ennek a főszaklatott és háborus lízban élő országnak minden polgára. Ferenc József neve legendássá lett az országban, ősz alakja már élve beköltözött a hódoló, dicsőítő mondákkal átszőtt világba, életének tragikus nagysága fölguyította a szíveket és a milliók ószafonódó felséges rajongása talán sohasem áradt ki olyan hatalmasan, olyan tűzlángú folyamban szélesen, lobogva és mindent elragadóan, mint ma, amikor mindnyájunk szívében ott élve döbbenetesen megrázó tudat, hogy Ferenc József, a békéért rajongó, a békét prófétáló és a békét föntartó uralkodó indította meg keserű és elszánt kénytelenségből hadait, öldöklő fegyverek millióit megindítani a mindenfelől körülönlő adáz ellenségekkel szemben. Nyolcvannegyvesztendő ősz fejjel éri meg újra a háboru zaját, de a fegyverek rettentő hangját túl kell, hogy szárnyalja ma az ünneplő ország szerencseki-vánata és áldásteső imája.

A király születése napjának lelkes és méltó megünnepléséből kivette a részét Arad város közönsége és az itt állomásozó katonaság is. A tegnapi esti lelkes tüntetések ma megsokszorozott erővel nyihodtak meg az ősz uralkodó mellett. Kora hajnalban, öt óra után megdördültek már a várban az ágyuk, hogy mély, bömbölő szavakkal fölébresszék a nagy ünnepre, a magyar lélek igazi megilletődött ünnepe Arad polgárságát. Az ágyuk szava belebömbölt a hajnalodó városba és a tegnap Aradra érkezett százhetes népfelkelő dandár gyülekező helyein, a várbeli Jaktanyákon harsogva szólaltak meg az ébresztő kürtjelek. A hajnali szellő meglengette a házak ormán lobogó nemzetiszínű zászlókat, a kelő nap fénye bearnyozta a sok helyen kitűzött fölirást:

Eljen a király!

Ablakokban, üzleti kirakatokban házak falain pompáztak nyomtatott, diszesen irt és gyerekes kézvonalú ilyen föliratok. A kora reggeli órákban pedig megcsendültek a templomok harangjai és zenélő esengés-bongással küldték föl esengő szavukat az urhoz, szerető hívással üzentek a hivatásos háládó istentiszteletre. Az első istentisztelet a vártemplomban volt, ahol reggel nyolc órakor mondták a háládó misét az uralkodó születésnapja alkalmából. Az istentiszteletre kivonult a várban levő egész helyőrség. Hegedüs Ede alezredes várparancsnok vezetése alatt, de képviseltették magukat a várbeli misén a polgári hatóságok is.

Délelőtt tíz órakor a minoriták plébánia-templomában volt szent mise, amelyet fényes segédlettel maga Lakatos Ottó dr. minorita rendfőnök celebrált. A templom hatalmas hajóját előkelő polgári és katonai közönség töltötte meg, akik áhitattal vettek részt a király születési évfordulóját ünneplő szertartáson. Megjelent Urbán Iván báró főispán vezetésével valamennyi aradi állami és községi hivatal főnöke és tisztviselői kara, a város, a vármegye, a törvénykezési, pénzügyi, államépítészeti hatóságok, az Aradon tartózkodó tisztek: elsősorban a százkettes dandár tisztjei, akiket

Plank Ede tábornok vezetett a templomba. Az istentisztelet fényes díszrel és megható, lélekemelő ünnepélyességgel történt meg. Tizenegy órakor az izraelita hitközség templomában volt meghatóan szép istentisztelet, amelyet Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi tartott meg. A templomot itt is diszes és hatalmas közönség töltötte meg, amelynek sorában a hivatalok és a város képviselői is megjelentek. A reformátusok templomában Csécsi Imre, az evangélikusoknál Frint Lajos lelkész tartotta a háládó istentiszteletet, az orthodoxok imaházában pedig Schreiber Joachim főrabbi tartott ünnepi szónoklatot.

Rendkívül megható és szívhez szóló volt a katonaság ünnepe. A százkettes népfelkelő dandárhoz tartozó legénységnek egy jelentékeny része a Batthyány- és Széchenyi-utcák tájékán van beszállásolva és ezek a Fischer Eliz-palota tágas udvarán gyülekeztek össze. Ezerhatszáz derék, nagybajuszu, családját elhagyott és harcra szívvel-lélekkel kész népfelkelő gyülekezett össze ma kora reggel ébresztő után a Fischer Eliz-palotában, ahol a büszkén felálló népfelkelő zászlóalj előtt megjelent a zászlóalj egyik őrnagya és szívhez szóló szavakban fordult embereihez. Megemlékezett arról, hogy szeretett uralkodónk ma tölti be élete nyolcvannegyedik évét és hogy most agg éveinek pihenésre illő nyugalomból békoszerető lelkével kénytelen hadba szállani, hogy évek óta alattomos, gonosz és bűnös ellenségét megsemmisítse.

— Eljaim — fordult az őrnagy a katonákhoz — kiáltások valamennyien egy szívvel-lélekkel: Eljen a király!

Viharosan zugott föl a népfelkelők ajkán a király háromszoros éltetése, majd csend állott be. Egy pillanatig nem hangozott még a lohelet sem. A mélységes, megilletődött csendben, a minő csak a nagy és lelketemelő eseményeket előzi meg, nagyon gyönyörű dolog történt:

az őrnagy hirtelen leemelte sapkáját és harsányan belekezdett:

„Isten áldd meg a magyart...”

A katonák ajkáról elementáris erővel fakadt föl erre a himnusz dallama és olyan erővel, olyan hatalmasan, olyan lelkesen zengett az ének, ahogyan csak magyar katona lelkesedhet az ének varázsos szavával, a hazafias dal szívből fakadó ütemeivel uralkodójáért és hazájáért.

Pompás, ragyogó és díszrel teljes része volt az ünnepségnek a Fehér Kereszt szálló, teli kertjében déli egy órakor rendezett diszlakoma is, amelyre az Aradon állomásozó szegedi 102. népfelkelő dandár kitűnő és népszerű parancsnoka, Plank Ede tábornok hívta össze a tiszteket és a város vezető férfijait. A két-százötven terítékes banketten nyolc hosszú asztalnál foglaltak helyet az Aradon tartózkodó tisztek és polgári előkelőségek. A pompásan földiszített asztalokon minden teríték mellé Ófelsége arcképével ékes elegáns nyomású étrendet helyezett Braun Gusztáv a Fehér Kereszt buzgó és figyelmes vendéglőse. Déli egy óra után valamennyi meghívott együtt volt és a tisztek elhelyezkedtek az asztalnál. A főasztalnál az asztalfőn Plank Ede vezérőrnagy dandárparancsnok foglalt helyet, mellette jobbról Urbán

Iván báró főispán és Szóke Balint huszárbíró, balról Varjassy Lajos polgármester és Fabry Sándor dr. volt főispán. Asztalvezérgazdát a főasztalnál foglaltak meg helyet Hauzer, alezredes, Dálnoki Nagy Lajos tállápn, Schill József főjegyző, Szivy alezredes, Pályi őrnagy honvédkiegészítő parancsnok, Fábán Lajos kuriai bírő, törvényszéki elnök, Eckensberger Károly királyi vezető ügyész, Párc Béla dr. ügyvédi kamarai elnök, Baross Ferenc dr. főszolgabíró, Green Nándor főkapitány, Frint Lajos evangélikus lelkész, Zsupánszky Sztankó eszperes, Csécsy Imre református lelkész, Lakatos Ottó dr. minorita rendfőnök, Justh Ferenc államvasuti üzletvezetőhelyettes, Tóth Lajos dr. főtörzsorvos, egészségügyi főnök, Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi, Ottenberg Tivadar udvari tanácsos, a kereskedelmi kamara elnöke, Stögervald Alajos, az ipartestület elnöke, Gabányi János honvédszázados a 102. dandár vezérkari főnöke, Rudnyánszky Eadre az Aradi Közlöny felelős szerkesztője, Uhlig Károly vezérkari százados, Gabler hadbíró, Zakariás Aladár 83-as őrnagy és Múlek Lajos kir. közjegyző.

Az ünnepi lakomán a következő menüt szolgált föl a huszonöt népfelkelővel megerősített pincérhad:

Leves:

Erdő leves Habsburg módra.

Hal:

Balatoni süllő tartár mártással.

Közétel:

Iros hus-lepény. M.-magyarádi br. Bohus Zs. tarmése.

Sült:

Császár jérce Transilvania.

Kompót és saláta.

Édesség:

Jegecezett ananász, Parfee.

Vegyes gyümölcs.

A derékfogás után Plank tábornok pohárköszöntőt mondott a királynak, amit a megjelentek állva hallgattak végig. A tábornok a következőket mondotta:

— Uraim, kedves bajtársaim! Amikor a mai napon régi jó katonai szokáshoz híven összejöttünk, hogy imádozt királyunk és rajongva szeretett legfőbb hadurunk nyolcvannegyedik születése napját együtt megünnepeljük, nem mulaszthatom el, hogy külön meg ne emlékezzek azokról a nehézségekről, amelyekken most fegyverrel vágjuk magunkat keresztül. Szeretett és jó uralkodónk a béke uralkodója volt, de ha most kénytelen volt ellenségeink ellen fegyverbe hívti csapatainkat, ki kell hogy mondjuk őszintén: készek vagyunk királyunkért és hazánkért életünket és vérünket adni. Ezzel az érzéssel hívom föl önöket: kiáltás vellem együtt: Eljen a király!

A tábornok szavait ismételtén szakította félbe az éljenzés, a beszéd végén pedig egyszerű és zugó erővel hangozott föl a hármas kiáltás: Eljen a király! Eljen! Eljen! Eljen!

— Az isten áldd meg katonáinkat! — üdvözölte harsányan Urbán Iván báró főispán a tábornokot.

A zenekar tuszt húzott, majd a tábornok intésére a Himnuszba kezdett, amelyet állva énekeltek végig a résztvevők a leglelkesebb hangulatban. A mindvégig ünnepi és lelkesedő kedvű banketten Gyurkovics András zenekara játszotta a következő műsort: Prinz Eugen marsch. Magyar népdalok. Sibill, operette. Kuruc tárogató. Hoffmann meséi. Rákóczi induló.

A lakoma folyamán Plank tábornok kijelentette, hogy a megjelent polgári egyéneket vendégeinek tekinti, amire Urbán Iván báró főispán kezdeményezésére több száz koronát gyűjtöttek össze a megjelent polgári kitűnőségek és ajánlottak föl a népfelkelők hosszátartozói részére.

Az ebéd alatt, amidőn a tábornok Ófelségére toasztot mondott: a várban ismét megdördültek az ágyuk és szerte a városban számos asztalnál emelkedett őszinte fohász az uralkodóért, a hazáért és a harcoló csapatokért.

Döntő csapásra készül a német hadsereg.

(Győzelmeink Oroszországban. — Olaszország ismeri kötelességét. — Jelentések a harcokról.)

Távirati tudósítás.

Berlin—Bécs—Budapest, augusztus 18.

Fut a cár Moszkvába.

Szentpétervár: (Távirat cenzurálva.) Miklós császár családjával tegnap Moszkvában megérkezett.

Pánik Oroszországban.

(Mentik a lincseket).

Pétervár: Kopenhágán és Berlinen át érkezett hír szerint az orosz mozgósítás lassan megy előre. A birodalmi bank minden vagyonát Moszkvába vitt. A város körül kivágták az erdőt és husz láb mélységű futóárkot ástak.

Krakkó: A *Glas Narodn* című lap egész sereg hírt közöl azokról az állapotokról, amelyek az orosz határszéli városokban bekövetkeztek a háború kitörése után. Az orosz hatóságokat elragadta a pánik és teljes tehetetlenség állott be mindenfelé. Sok helyen az ügyből ráncigálták ki a hadköteleseket és hurcolták el őket a kerületi székhelyre, ahol azonban ugyanolyan volt a zavar.

Senki sem tudta, mit csináljon és a hatóság emberei fejvesztetten intézkedtek, egymással ellentmondó parancsokat osztogatva. Így történt azután, hogy a tartalékosokat ismét visszaküldték. Slomnikiben a hadüzenet hírére a hatóság vezetője a kalapját is hátrahagyva menekült. A kormányhatósági iratokat az utcára hurcolták és ett égették el.

A határszéli és távolabbi községekben mindazonáltal, az orosz hatóságok távozása után helyreállott a nyugalom. A parasztok a mezőkön és földeken dolgoznak és terményeiket behozzák a krakkói piacra. A határ ugyanis nincs elzárva és ennek következtében az élelmiszerek ára jóval kisebb Krakkóban, mint bárhol máshol a tartományban. A monarchia csapatait mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel fogadják.

Varsói állapotok.

Lemberg: „*Dziennik Polski*” írja varsói menekültek elbeszélése alapján: Az elmúlt héten számos politikai letartóztatás történt és több langyelt fogtak el. A hatóságok ezzel szemben a gyilkosokat, tolvajokat, betőröket szabadon bocsátották. A közbiztonság ezáltal még lehetetlenebbé vált.

Bulgária Oroszország ellen.

Szófia: A bolgár kolónia Pétervárott Ferdinánd királyhoz apellál, ha Moszkvából első hívás történik a bolgár hadsereget rendelkezésére bocsátása Oroszország. A felhivatalos „*Dnevnik*” megjegyzi, hogy a kolónia érzelmeiben nagyon messze megy Oroszországért.

Orosz hazugságok.

Berlin: A „*Berliner Tageblatt*” írja: Richter kereskedelmi tanácsosnak sikerült oroszországi utazásáról koldusnak öltözködve, nagy veszedelmek között Németországba visszatérnie. E szerint az oroszok már elfoglalták volna Bécsét. Ugyancsak ő beszéli, hogy az orosz csapatok, amelyeket hatalmas tömegekben vontak össze, sokat szenvednek az éhség miatt. Az angolok azt a hírt terjesztették Svédországban, hogy Németországban forradalom tört ki s a berlini királyi palota, ugyiszintén a majna frankfurti Pál templom lángok martalékává lett.

Biztosok határaink.

Lemberg: Goluchowski volt külügyminiszter elhatározta, hogy visszatér Skala községben lévő birtokára. A volt külügyminiszter birtoka az orosz határ közelében van a Zbruc folyó mellett. Goluchowski kijelentette, hogy a határmenti osztrák falucskában még a mostani viharos időkben is nyugodtan érezheti magát a lakosság.

Német hódítás Oroszországban.

Berlin: (Hivatalos.) A német csapatok elfoglalták Ulava orosz várost.

Visszavertő csapataink egy orosz betörést.

Krakkó: (Hivatalos.) Brodynál és Rozwadownál az oroszok megkísérelték a benyomulást, de visszaverettek. Chawovicenél ahol a terep alkalmas a betörésre csapataink napok

Olaszország teljesíti kötelességét.

(Beavatott helyről jövő nyilatkozat.)

Távirati tudósítás.

Bécs, augusztus 18.

Bécsből jelentik: Olaszország még mindig tartózkodva szemléli az eseményeket. Magatartása teljesen korrekt és mégis a közvélemény nem tudja megérteni, miért kell nélkülözni a harmadik szövetséges fegyveres támogatását, mikor Oroszország és Franciaország sikra szállt ellenünk. A közvélemény természetesen nincs beavatva sem az eseményekbe, sem a megállapodásokba s így minden elhamarkodott megítélés helytelen és oktalan.

Olaszországgal való szövetséges szerződésünk — jelentik előkelő diplomáciai körökből — nyilvánvalóan

defenzív jellegű s így mindjárt a háború elején nem válhatott aktuálissá.

Visszont Olaszországban sincs senki, aki komolyan kételkedne abban, hogy a szerződés szó szerinti tartalmához való ragaszkodást elsöpri a világháború szele, amely érdekű felismerésére és kötelességei teljesítésére ösztönöz minden államot, amely élni és továbbfejlődni akar. Olaszország tisztában van azzal, hogy ebben a háborúban mi vagyunk a megtámadott fél s a dialektika kétes fegyveréhez az események további során nem fog folyamodni. Bismarck mondta, hogy nincs hatálya az olyan szerződésnek, amely a szerződő fél existenciáját veszélyezteti.

Olaszország minden eshetőségre készülődik, mozgósította haderejét, rendbehozta magát pénzügyileg és most döntenie kell.

Olaszország egész léte a Földközi-tenger egyensúlyán forog Németország és a monarchia soha nem veszélyeztette Olaszország szabad fejlődését, viszont az angol és a francia barátság gyanus kétszínűségét több ízben tapasztalhatta. A Közép tenger nem lehet francia tenger, különösen ha ez Olaszország semlegeségén mulik.

Nincs kétség az iránt, hogy ez a semlegesség abban a percben megszűnik, amikor az olasz nép egyértelmű életösztöne követelni fogja, hogy a kormány a haza érdekelt nyomtatékosan biztosítsa

óta várják titokban az oroszokat. Ezek tegnap érkeztek, csapataink hirtelen támadtak és harminchárom kozákot megöltek, tizenkettőt elfogtak, a többiek menekültek. Egy halottunk, két sebesültünk van.

Döntő csata előtt németek és franciák.

Berlin. (Hivatalos, cenzurázva.) Erős francia csapatok vonultak fel Belgiumba Gambioux felé. Ennek magyarázata az, hogy a franciák fel akarják tartóztatni a Lüttichnél sikeresen operáló német hadsereget. Gambioux Namurtól észak keletre tizenkét kilométernyire van. Bizonyára megkerülő mozdulatot akartak tenni, de

a német hadsereg a tervet felismerte

és ellenintézkedéseket tett. Valószínűleg Belgium földjén fogják a német és franciák hamarosan megvívni

az első döntő ütközetet.

Páris retteg a megszállás miatt.

Róma. (Cenzurázva.) A Tribuna jelenti: Párisban nyomott a hangulat. Előkészületek folynak a védekezésre, mert várják, hogy a német csapatok a várost megszállják.

Rómából jelentik: Mig az olasz kormány elnémitott minden olyan törekvést, amely olasz polgárokból szabadcsapatokat akart toborozni Szerbia és Franciaország részére, addig Párisból és Londonból az a hír érkezik, hogy Londonban 250 olasz „idegen légió” név alatt Párisban pedig „Garibaldi légió” alatt verődtek össze a hatóságok támogatásával. Az olasz kormány a londoni és a párisi olasz követésgek útján figyelmeztette az illető olasz állampolgárokat, hogy mindazok

elvesztik összes olasz állampolgári jogukat e szabadcsapatokba való belépésük által.

Dardanellákban a büszke Goeben.

Bécs: A római Stefánia ügynökség jelenti Konstantinápolyból: A török kormány hivatalosan jelenti, hogy a Goeben páncélos cirkálót és a Breslau cirkálót, amelyek

ma a Dardanellákon átkelve ideértek,

a német kormánytól nyolcvan millió márkáért megvásárolta.

Hazug hírek magyar csatahajókról.

Budapest: (Hivatalos jelentés.) Külföldi lapoknak a Zrinyi csatahajó és másik három hajó elsüllyesztéséről szóló hírei teljesen légből kapottak. Legfeljebb a Zenta nevű kis cirkálóról lehet szó, amelyet erős tulsúlyban levő haderő támadott meg és vetett üldözőbe és amelyről azóta nem érkezett jelentés. Ezzel szemben megállapítást nyert, hogy egy torpedóüző bár tizenhat francia csatahajó és négy cirkáló a legkülönbözőbb kaliberű ágyúkkal lövöldöztek, sértetlenül érte el azt a kikötőt, amelybe kirendelték.

Nem mutatkozik az angol flotta.

Bécs: A *Fremdenblatt* jelenti: Azzal a jelentéssel kapcsolatban, hogy az Északi tenger aknákkal van megrakva, mértékadó helyen kijelentik, hogy semmiféle blokádnak nincsen. Eddig sem a Keleti-tengeren, sem az északon

ellenesleges hajók nem mutatkoztak.

Győzeleink Szerbiában.

Zágrábról táviratozzák: Skerlecz Iván báró bán és a zágrábi polgármester tegnap táviratokat kaptak egy ezredparancsnoktól, aki közli, hogy az ezred csodálatos hősiességgel harcolt a déli harctéren és nagy sikereket vivett ki. Az örömhirt a városban azonnal falragaszokon tudatták a közönséggel. A bán felkereste az ezredparancsnok nejét, hogy közelje vele a hirt s ezer koronát nyújtott át neki a hadbavonult katonák családtagjainak segélyezésére.

Macedóniából futnak a szerbek.

Budapest: A Bud. Tud. szerint a bécsi Reichspost jelenti szófiai hivatalos információ alapján, hogy

Macedóniát az egész szerb lakosság elhagyta.

A szerbek magukkal vitték minden kincset, sok bolgár templomot kifosztottak, nyolc-tíz éves gyermekeket megbecstelenítettek.

Bécs: A Neue Freie Presse jelenti Szófiából: Egy bécsi utazó írja Nisből: Itt nyomott és levert a hangulat, noha terjesztik azokat a híreket, hogy Bulgárián keresztül erős orosz segédcsapatok jönnek. Élelmiszerek ára hallatlanul felszokott.

Mellettünk az új Balkán blokk.

Bécs: A Reichspost jelenti: Az új balkánblokk Németországhoz és a monarchiához csatlakozik. A tárgyalások annyira előrehaladtak, hogy a balkán kérdés természetes megoldása lehetségessé válik.

A bécsi házezred parancsnokát orvul megölték a szerbek.

Bécs: A Távirati Iroda jelenti: Holzhausen ezredes a Hoch und Deutschmeister ezred parancsnoka elesett. Távirati Iroda jelenti Bécsből: Holzhausen Lajos báró ezredest, a Deutschmeister ezred ezredparancsnokát

orvul lötték agyon.

Az ezred vezérkarából senki sem sebesült meg kívül. Az ezredes az első halottja ennek az ezrednek a háborúban.

Az ezredest, akit csak rövid idővel ezelőtt helyeztek át a Deutschmeister ezredhez, még tavaly a 72. gyalogezredben működött, mint alezredes s a pozsonyi 5. hadtestparancsnoksághoz volt beosztva.

LEGUJABB**Németek fényes győzelme.****Távirati tudósítás.**

Berlin: (Hivatalos). Stalluponen mellett ütközet volt. Az első hadtest csapatai példátlan vitézséggel harcoltak és győztek. Több mint 3000 a fogoly, hat gépfegyvert zsákmányoltak, sok gépfegyver használhatatlanná vált.

Irgalomért könyörögnek a franciák.

Bécs. (Hivatalos.) A Lagardei ütközetből Zweibrückenbe érkezett német sebesültek beszélik, hogy a csata hét óra hosszat tartott, égető napmelegben a számára nézve nagyobb ellenséggel. A német tüzéség munkája egyszerűen fenomenális volt. Két különösen vesztélyes üteget a németek egyszerűen pozdójává törtek. A német lovasság hosszas küzdelem után rohammal döntötte el az ütközet sorsát. A franciák megfutottak. Többen felomelt kezekkel jegygyűrűkre mutatva, kegyelemért könyörögtek.

HIREK.**Adományok a bevonultak hátramaradóitainak.****Az Aradi Közlöny tudósítójától.**

Arad, augusztus 18.

A polgármestéri hivatalba ma a következő adományok érkeztek: Hönig Frigyes 10 kor., Székely Károly 50 kor., Nikolits Döme asztaltársaság 16 kor., Boros Béni-tér 16. sz. lakói 25 kor., Budits Mátyás 20 kor., Kárpáti János kivilágítás megváltás 10 kor., Schelly Mátyás 20 kor., Aradi Koresolyázó Egylet 500 kor., Winter Adolf 20 kor., Rózsa Simon 25 kor., Aradi függetlenségi és 48 as kör 192 kor., Dengl Lajos és neje 50 kor., Osztrák Magyar Bank aradi fiókja tisztviselőikara mint fizetésének 2 százalékát 70 kor., Remetey Károlyné 10 kor., Aradi Hajóegylet 100 kor., Aradi Atletikai Klub 50 kor., Arad-Csanádi egyesült Vasutak alkalmazottai 1000 kor., Winkler József és neje 50 kor., Arenstein Gusztáv és neje 30 kor., Steiner Ferenc és neje 100 kor., Szaesvay Zsigmond és neje 100 kor., Prohászka László dr. kivilágítás megváltása 2 kor., özvegy Szécsényi Adolfné 5 kor., Aranygyűrűket adományoztak Szemere Kálmán állomásfőnök, aki a felesége és a maga jegygyűrűjét ajándékozta oda, amelyeket 28 esztendei boldog házasság alatt viseltek: Lusztig Armin szintén a saját és neje jegygyűrűit, Schulhof Károlyné egy aranygyűrűt, Vanitsék Ferenc egy arany pecsétgyűrűt ajándékozott.

A katonanapi gyűjtés eredménye este még nem volt ismeretes. Ma délután megjelent Rajku Sebő a Viktória takarékpénztár vezérigazgatója Varjassy Lajos polgármesternél és átadott neki a bank adományakép 600 koronát azzal a kérelemmel, hogy azt a gyűjtő perselyekben egyarált részletekben helyezze el és az összeget aradiak segélyezésére használja fel. A polgármester köszönettel fogadta az adományt és a kérés értelmében jár el.

A polgármestereál befolyt adományok összege ma estig 32.000 korona az összes kiadások levonása után.

Hamis hírek német királyi herceg érkezéséről.**(Porosz gárdatiszt belgiumi harcokról.)****Az Aradi Közlöny tudósítójától.**

Arad, augusztus 18.

Ma este az a hír terjedt el Aradon, hogy porosz királyi hercegek utaznak keresztül a városon, akik fontos diplomáciai küldetésben érintik Aradot. A háborus izgalmak alatt annyira megélnékültek és tulhevített fantáziák már a német trónörökös érkezéséről is tudtak, de legalább is főhercegeket látott mindenki abban a két urban, akik este tíz óra után érkeztek meg automobiljukon a Központi szálloda elé.

A német gárdadragonyosok előkelő uniformisát viselő szöke fiatalember szállott ki az automobilból, kíséretében volt az osztrák önkéntes automobil csapatnak egy tisztje. A vendégek szobát vettek, rendbehozták öltözetüket s azután lementek az étterembe, ahol vacsorájukat fogyasztották el. Az Aradi Közlöny munkatársának itt alkalma volt beszélgetést folytatni a német tiszttel, aki a következőket mondta el:

— Von-Stumm vagyok, a brüsszeli német követség titkára, a gárdadragonyosok tartalékos hadnagya, Berlinből jövök, ahonnan tegnapelőtt délután indultam el. Küldetésben utazom keresztül Magyarországon. Múskor a tábort vadászok szokták teljesíteni azt a funkciót, melynek elvégzését ezuttal rám bízták. Hogy uniformisban utazom keresztül az országon, az annak tulajdonítható, hogy így kevesebb szer tartóztatják fel automobilomat.

A dragonyostiszt ezután elmondotta, utközben mindenütt milyen lelkes fogadtatásban volt része. Nagy érdeklődéssel hallotta a harctérről érkező legújabb jelentéseket, a belgiumi harcokra vonatkozólag elmondotta, hogy a német csapatok már augusztus negyedikén benn voltak Belgiumban.

— Én — mondotta — már augusztus harmadikán elhagytam Brüsszelt, s Hollandiába

utaztam, ahol a hollandiai lapok tendenciózus híreiből értesültem arról, hogy mi történt. Itt olvastam azt a rágalmazó hirt is, hogy mivel belga parasztok rálöttek egy német patrouillera, a német seregek megtizedelték a közelben levő falu egész lakosságát.

Von-Stumm hadnagy társaságában levő önkéntes automobilcsapatbeli tiszt, Wolff, elkíséri a határig a német tisztet. Később másik automobilon újabb németországi utasok érkeztek, akiket ugyancsak az osztrák önkéntes automobilcsapatnak egy tisztje kísért. Az autó utasai a Fehér Keresztben szállottak meg s holnap reggel elhagyják Aradot.

— A király születésnapja a fővárosban. Budapestről jelenti: A király születésnapját fényesen megünnepelelték. Este fáklyásmenet és kivilágítás volt. Az egész várost földszítették. A katonák napjára rendezett gyűjtés több százezer koronát eredményezett.

— Mennek a huszárok. Ma ójjal tízenkét óra tájban hangos trombitaszóra ébredtek az aradiak. Ekkor vonultak végig a városon a huszárok, a szegedi 3. honvédhuszárezred aradi osztálya. A közönség viharos éljenzéssel fogadta a délceg, kemény huszárokat, lelkesen ünnepelelte őket, virágot szórt rájuk, a kávéházakból pedig a cigányzenekarok vonultak ki üdvözölni az elvonultakat. A Hungaria előtt a szép hölgyek valóságos virágosóval árasztották el őket, mire a századot vezénylő délceg Mokry százados harsány hangon kommandirozott:

— Vigyázz! Balra nézz!

A publikum nagyrésze kocsiára ült s hosszú darabon elkísérte a huszárokat.

Ejfelután ugyanilyen lélekemelő jelenetek közt bucsuzott a huszárok egy másik csapata, amelyet Olasz Odön kapitány és Vadas Jenő főhadnagy vezettek.

— Az Acsev. részvétele a segélyezésben és adakozásban. Az a lelkesedés és áldozatkészség, mely az országot a háború nehéz perceiben áthatja, impozáns méretekben nyilvánult meg városunk egyik vezető szerepet játszó területében az Aradi és csanádi egyesült vasutakban. Az Acsev. tisztviselői kara eddig közel 4500 koronát ajánlott fel a hadi állapotok folytán inségesek segélyezésére, mely összeget hónapokra megosztva hozatja levonásba illetményeiből. Az adakozásból az első hónapi levonást 1000 koronát a vasut igazgatósága ma juttatta el Aradváros polgármesterének kezéhez. A tisztviselői kar áldozatkészségét meghaladja a vasuti részvénytársaságra háruló ama kötelesség, hogy hadba vonult alkalmazottainak családtagjait a szolgálati rendszabályban előírt körök között támogatja. Itt említjük meg, hogy az Acsev. igazgatósága menyháza villáját, mely teljesen felszerelt 22 szobából s egy konyhából áll, felajánlotta az aradi vörös kereszt egyesület használatára, biztosítván a villában elhelyezendő katonai üdülők számára az élelműzéshez szükséges cikkek ingyen szállítását is. Kiemelni látjuk szükségesnek, hogy az Acsev. alkalmazottainak gyűjtéséhez az Acsev. műhely és vontatási személyzete 400 koronás alapjával járult hozzá az Acsev. Szárnyas kerék dalkör 200 koronát adományozott, a munkások koszoru alapjukból 50 koronát engedtek át, egy jószívű vasutas társaság pedig 70 koronás alapját csatolta a gyűjtéshez, melyben Fábry Sándor dr. vezérigazgató 200 kor., (Aradmegye gyűjtőívén ezenkívül 100 kor.) adományal Szathmáry János igazgató 160 kor., Koromzay Frigyes igazgató 120 kor., Gellényi Ernő, Schör Lajos, Zinner Béla, Tüdös Béla főfelügyelők, Németh Zsigmond, Laczay István felügyelők 100—100 kor. Vas Gusztáv főfelügyelő, Hady Antal felügyelő, Vécsei Jenő ellenőr, Jakabffy Lajos ellenőr, Sebes Ede főellenőr 80—80 kor. Hady Gyula főellenőr, Zborovszky Pál felügyelő 60—60 kor. Rényi Miklós főellenőr 50 kor. nagyobb adományal vett részt. A többi adakozó 1—50 koronáig terjedő összeggel szerepel a nemes adakozásban.

— Szent István napján szabad dolgozni. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara tudomásul adja, hogy a háborus állapotra való tekintettel a kereskedelmi miniszter a Szent István napi munkasünnetet is felfüggesztette, tehát Szent István napján is szabad dolgozni és elárusítani.

— Müller Kálmán bárót internálták. Budapestről jelentik: Müller Kálmán báró orvostanár, aki ideai szabadságát is Osztdében töltötte és ezután rövid tartózkodásra Párisba utazott, arról értesítette onnan budapesti szolgaszemélyzetét, hogy augusztus elsején megérkezik Budapestre. Azóta azonban semmi hír nem jött a professzorral és rokonsága hiába tudakozódott utána párisi konzulátusunknál. Annál nyugtalanítóbb volt ez, mert Müller Kálmán báró mint annak idején a nemzetközi orvoskongresszus elnöke, több hétig tartózkodott Párisban, mint Magyarország kiküldöttje és alkalma volt Franciaország és a párisi orvosi világ legelőkelőbb egyéniségeivel érintkezésbe jutni. Amióta a Havas-ügynökség közlése megérkezett, amelyben bejelentik az osztrák és magyar állampolgároknak Franciaországban való internálását, az a nézet terjedt el, hogy Müller Kálmán bárót is hadifogolyként internálták Nogent le Rotrou vidékén. Mindezeideig Müller Kálmán bárótól semmiféle direkt értesítés nem érkezett, de egy igen előkelő személyiség, aki ma érkezett meg Párisból, értesítette Belatini Braun Gézát, hogy apósát Nogent le Rotrouba internálták, ahol elég jól érzi magát.

— Papirlemezek (Pappe) (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók Kerpelnél. 411

— Legelegánsabb gyermek- és fiu-kosztümök és felöltők Hirsch Antal uriszabó üzletében Arad, Andrassy-tér 22. kaphatók. Olcsó szabott árak. Telefon 677. 5571

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Ujaradi heti gabonavásár.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Ujarad, aug. 18.

A mai heti piacon élénk forgalom mellett eladásra került:

2000 mm. buza	27.20—28.—
Bors	18.—
Árpa	14.—14.50
Zab	18.—
Tengeri	14.40—15.—

Az árak száz kilogrammonként koronákban értendők.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.*

19885—1914. kh.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a fennforgó háborus veszélyre tekintettel a „Cunard,” Magyar-amerikai vonal, a „Norddeutscher Lloyd” és a „Hamburg-Amerika Linie” hajóinak Fiume, Bremen, és Hamburgból Amerikába való indulása egyelőre elmarad.

Arad, 1914. augusztus 10.

Green
főkapitány.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Limbeck János és fia első m. kir. szab. érckoporsógyára és temetés rendező vállalata.

Alulírottak szomorodott szívvel tudatják a szeretett és felejtethetlen jó testvér, nagybácsi és rokon

Barthl Antalnak,

f. évi augusztus 18-án reggeli 4 óraker, életének 89-ik évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai augusztus 19-én délután 5 óraker fognak a felső temető halottas csarnokában a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és az ugyanottani sírhelyen örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért augusztus 21-én d. e. 8 óraker fog a főt, minorita-atyák szentegyházában az egek urának bemutatni.

Áldott legyen emlékezte!

Arad, 1914. augusztus 18-án.

Özv. Jaczkó Andrásné, özv. Klobér Lujza, özv. Spiró Tivadarné, özv. Wendauer Jozsefné, Barthl Ödön, testvérei. Jaczkó Viktor és neje született Vendauer Anna, Erdőffy Ferenc és neje szül. Jaczkó Erzsébet, Oravetz Miklós és neje szül. Jaczkó Anna, özv. Grünwald Ferenczné szül. Jaczkó Mária, Jaczkó Gyula és neje született Themes Paula, unokaöccsei és hugai. 41

A harctérre induló katonáknak kézi gyógyszerárakat minden szükségesekkel legméltányosabb áron szerel fel

Földes Kelemen

gyógyszertára

ARAD, Deák Ferencz-utca.

HEHS VILMOS

gyógyszertára

ARAD, Batthyány-utca.

4397—1914.

Haszonbérbeadási hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszteriumnak tulajdonát képező 105 kat. hold és 428 ölet kitevő Vizes pusztai birtok és a rajta levő épületek folyó évi október hó 1-től kezdve 3 (három) esetleg 6 (hat) évre nyilvános írásbeli árverés útján haszonbérbe fognak adni.

Felhívom mindazokat, akik az ingatlant haszonbérbe venni óhajtják, hogy írásbeli ajánlatukat hozzám legkésőbb folyó évi augusztus 28-ig nyújtsák be, mert a később érkezett ajánlatok figyelembe vételét nem fogom.

A haszonbéri szerződés feltételei hivatalomnál hetköznapon délelőtt 9—12 óra között megtekinthetők.

Az ajánlat elfogadása tárgyában a n. belügyminiszter ur fog dönteni.

Battonya, 1914. augusztus 13.

Dr. Elesánszky Kázmér,
főszolgabíró.

4661

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor.
Peppo hintőpor „ „ „ 70 fillér.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 8 nap alatt mindenki megszabadul a HAJÓS-ARAD ANAGALLIN használatával. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással együtt 70 fillér.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenolsav”-val eszközölhető. A bitorokat nem rongja, még a petéit is kiirtja. Ára 1 üvegnek 70 fill.

Legjobb feketehajfestő

a „Melogen”. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára 2 korona. 741

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. — Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Dore Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek 1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Vojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Vojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogeriájában. 10

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

~~~~~

Wajdits György

„TURUL“
gyógyszertárában

(Karolina-u. és Ferenc-tér
sark.)

~~~~~

az összes kül- és bel-
földi különsségek és
drogeria cikkek dro-
geria árban kaphatók. 6013

~~~~~

Első Aradi Orthodox Szalámigyár

Herskovits Dezső és Társa
Arad, Boros Béni-tér 11. szám.
Telefon szám 320. Sürgöny-
cim: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitűnő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstölt hús készítményeinket a legjutányosabb árak mellett Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék ingyen és bérmentve. 3775

106—1914. eln.

Hirdelmény.

A m. Kir. belügyminiszternek a bejelentési kötelezettség teljesítése tárgyában kibocsájtott 5112—Bm. eln. számú rendelete alapján közhírré teszem a következőket:
Köteles minden szállásadó, vagy megbízottja minden külföldi vagy belföldi egyént, aki nála bármily rövid időre megszáll, akár ingyen, akár ellenérték fejében, állandóan vagy ideiglenesen, bérlelként vagy munkaviszony címen, avagy bármely más címen részesül szállásban, a rendőri bejelentési hivatalnál díjtalanul beszerezhető bejelentési lapokon 24 óra alatt a bejelentő hivatalban (rendőrség) bejelenteni.
A zárdák, nevelő- és egyéb

intézetek, előjáról az intézetek lakói szempontjából szintén szállásadóknak tekintetnek.

A bejelentési kötelezettség az érkezésre és távozásra egyaránt kiterjed. Az érkezési bejelentési lapokon fel kell sorolni az utazási igazolványokat és egyéb igazoló okiratokat (például: igazolási jegy, fényképes igazolvány, utlevél, munkakönyv, stb.)

A nyilvános szálló helyek tulajdonosai (kezelői) kötelesek a megszállótól a bejelentés adatait tüstént a megérkezés után beszerezni és a bejelentési lapokat naponként kétszer, és pedig délután 9 óráig és délután 6 óráig a bejelentő hivatalnak beszoigáltatni oly módon, hogy a naponként délután 6 órától reggel 9 óráig érkezett vendégek lapjai reggel 9 órákor, a reggel 9 órától délután 6 óráig érkezők lapjai délután 6 órákor mutalandoék be.

A szálloda tulajdonosok által a megszálló vendégekről ez ideig vezetett nyilvántartások tovább is az előirt módon vezetendők.

A megszálló köteles szállásadójának, vagy megbízottjának mindazokat az adatokat tudomására juttatni, melyek a bejelentéshez szükségesek.

Akik a fenti rendelkezések ellen vétnek, kihágást követnek el az 1912: LXIII t. c. 6. §-a alapján 2 hónapig terjedő elzárással és 600 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők.

Ezen rendelet azonnal hatályba lép.

Arad, 1914. augusztus hó 8.

Green Nándor
főkapitány.

Új mészáros és hentes üzlet!

A n. é. közönség tudomására adom, hogy Tököly Imre-utca 5. számú házban higiénia tisztaságnak megfelelő

mészáros és hentes üzletet nyitottam,

ahol a nap bármely szakában a legjobb minőségű husok kaphatók pontos kiszolgálás mellett. 4361

Szíves pártfogást kér:

Gyurkovits József.

Kalmár József villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242 — Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

**!! GYENGE FERFIK !!
!! ÖREGEK ÉS FIATALOK !!**

kérjenek ezen baj szoroni meg-
szüntetését tárgyaló ismeretést. 40
fillér postabélyeg csatolása mellett.
Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cim 2325

„NOVA MECHANIKA 115.“
Budapest — Főposta — Fiókbőrlet 40.

Mányi M. és Társa

huscsarnoka

Arad, Boros Béni-tér 16. (Vanicsék-ház)

Telefon 573. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. figyelmét felhívni, hogy sertéshúst kgként ... .. K. 1-52 fill.
sertéskarajt kgként ... .. K. 1-60 fill.
árusítjuk.

A hadba vonuló katonák részére ajánljuk:
Füstölt husokat kgként ... .. K. 1-80 fill.
Nagybani eladásra fehér és füstölt szalonnát kgként ... .. K. 1-80 fill.
Nagybani eladásra csabai kolbászt kgként ... .. K. 2- fill.
Szíves pártfogást kérve maradtunk

teljes tisztelettel: 4609

Mányi M. és Társa

Mindenféle csomagoláshoz alkalmas

újságmaculatura

olcsón eladó

az Aradi Közlöny
kiadóhivatalában

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzandők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elfér — avagy levélbélyegeken.

A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti.

ALKALMAZÁST KERES.

Onálló

Irodai munkakört ellátott könyvelő, nagyobb üzletben megfelelő alkalmazást elvállal. Cím a kiadóhivatalban. 4677

4 polgárit

és kereskedelmi tanfolyamot végzett 2 évi irodai gyakorlatlaltal rendelkező árva leány, állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4650

Felsőbb reáliskolai tanuló ajánkozik alsó osztályu tanulóknak magán- és felvételi vizsgára való lelkiismeretes előkészítésére vagy correpetornak. Cím a kiadóhivatalban megtudható.

ALKALMAZÁST NYER.

Keresek

esetleg azonnali, vagy szeptemberre egy szerény igényű szelíd fiatal segédet, aki magyarul, németül és románul perfekt beszél okvetlen megbízhatóan számol. Ajánlaira feleletet csak a megfelelő kap. 4678

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy első emeleti szoba, előszoba és fürdőszobából álló utcai úri lakás. 4637

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Csemege szőlő!

Kitűnő érett Csaba gyöngye 5 kgr. postakosárral 4 korona, utánvétellel megrendelhető szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál Pankota. — Ugyanott kapható érett paradicsom is nagy mennyiségben, jutányos áron. 4629

Emír.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körömet azonnal tükörfényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Aradon. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Mindenki olyan öreg, aminőnek látszik, aki nem akar megöregedni, használja a Földes-féle Hair regenerátort, ezen készítménytől minden ősz haj visszacsanyeri eredeti színét. Nagy Üveg ára 2 korona. Földes gyógyszer-tár, Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárban. 1224

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy száraz raktár. 4638

Legfinomabb

szepességi málna-szőrp különként 2 kor., úveg 20 fill. Citrom-szőrp különként 2 korona. A citrom-szőrp egy-két evőkanálnyit mennyisége alkalmas egy pohár legfinomabb limonádé előállítására. Szeder-szőrp különként 2 kor. 40 fill. Ribizke-szőrp 2 kor. 40 fill. Földes Kelemen gyógyszer-tára Arad. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárban. 1224

Carboform szappan

Olesó, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készíti Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

Ezerjótű

gyomor elixir. Emésztést zavarok, étvágytalanság, felfúvódás, gyomorégés, émelygés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélronyhoság, bélférges (gilliszták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Raktárak Hehs Vilmos gyógyszer-tára Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára Aradon, Deák Ferenc-utca. 5180

India fogcsepp

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára és vegyészeti laboratóriuma Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárban.

Arad város Adóhivatalától.

1780—1914.

Adófizetés iránti hirdetmény.

Alulírott városi adóhivatal ezenal felszólítja mindazokat az adózókat, akik a városi adókönyvben előírt és az 1909. évi XI. tc. 26. §-a értelmében esedékes adó tartozásukat e hó 15-éig be nem fizették, hogy azt járulékaival együtt a jelen hirdetmény közzétételétől számított 8 napon belül, — vagyis e hó 24-éig az alulírott városi adóosztárhoz annál is inkább fizessék be, mert ellenkező esetben ellenük a zálogolási eljárás azonnal meg fog indittatni.

Arad, 1914. aug. hó 15-ig.

A városi adóhivatal.

Veszek

Legmagasabb áron

aranyat,

ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

5. sz. sz. sz.

Weitzer J.-utca, Minorita-palota

Telefon 438. szám. 2038

4602—1914. pm.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszter ur 148589. sz. rendeletéből közzétett, hogy úgy a saját, mint a szövetségesszinek nadseregéhez (haditengerészet, honvédség, népfőlkeléséhez) tartozó sebesültek és betegok tartózkodási helyéről és állapotáról szóló értesítéseket kizárólag a Vörös Kereszt Egylet budapesti és bécsi értesítő irodái adják meg és pedig csak írásban vagy táviratilag.

Arad, 1914. augusztus-17.

Varjassy,
polgármester.

69—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. Miniszterium 5476—1914. sz. rendelete alapján felhívom mindazokat, akik hatósági engedély nélkül fegyvert tartanak, azt a jelen hirdetés közzétételétől számított 48 óra alatt a rendőrfőkapitányi hivatalhoz beszolgáltatassák.

Fegyver alatt a lő- és szál fegyvereket kell érteni.

Aki ezen felhívásban foglaltaknak eleget nem tesz, az 1912. LXIII. t. cz. 7 §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással, valamint 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és ezenkívül a fegyverek ház- és személymotosás útján elfognak koboztatni.

Arad, 1914. augusztus 4.

Gréen
főkapitány.

20112—1914. sz.

Hirdetmény.

Közzétett, hogy a n. m. kir. Belügyminiszter ur a hadi állapotról való tekintettel a hadi állapot egész tartamára a munkaszünetet az 1881 évi XIII. t. cz. hatálya alá tartozó mindennemű munkára, üzemre és oláusításra nézve felfüggesztette.

Arad, 1914. augusztus 12.

Gréen,
főkapitány.

19718—1914. kh.

Hirdetmény.

A magyar királyi miniszterium 5735—1914. M. E. számú rendeletével az utlevelek kiállítás jogát a Belügyminiszter ur hatáskörébe utalta.

Nehogy egyesek az utlevelek kiállítása iránt közvetlenül a Belügyminiszteriumhoz forduljanak, közzétett, hogy az utlevél iránti kérelmek ezután is a rendőrfőkapitányi hivatalban (Elnöki osztály, terjesztendő elő).

Arad, 1914. augusztus 12.

Gréen
főkapitány.

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtkát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arc bőrű egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidéző. Az arc olyan lesz, mintha valami lehetet finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárban.

1224